

JAARVERSLAG 2022

PENSIOENFONDS CARIBISCH NEDERLAND

26 juni 2023

Inhoudsopgave

Bestuursverslag	3
1. Voorwoord	4
2. Kerngegevens	5
3. Algemene informatie	7
3.1. Karakteristieken van het Pensioenfonds	7
3.2. Governancestructuur	8
3.3. Uitbesteding	11
4. Verslag over het boekjaar	13
4.1. Ontwikkelingen in 2022	13
4.2. Vergaderingen	16
4.3. Goed Pensioenfondsbestuur	16
4.4. Wijziging reglementen, statuten en actuariële en bedrijfstechnische nota	18
4.5. Uitbesteding en advisering	19
4.6. Kosten van de Pensioenregeling	21
5. Pensioenparagraaf	24
5.1. Pensioenregeling	24
5.2. Indexatie- en kortingsbeleid	25
5.3. Financiering	26
6. Beleggingsparagraaf	28
6.1. Terugblik economie en financiële markten 2022	28
6.2. Strategisch beleggingsbeleid	29
6.3. Ontwikkelingen beleggingsbeleid in 2022	32
6.4. Kerngegevens	35
6.5. Performance	37
6.6. Maatschappelijk verantwoord beleggen en corporate governance	38
6.7. Vooruitblik 2023	39
7. Financiële paragraaf	40
7.1. Ontwikkeling dekkingsgraad	40
7.2. Actuariële analyse van het resultaat	40
7.3. Oordeel van de externe actuaris op de financiële positie	41
8. Risicoparagraaf	42
8.1. Integraal risicomanagement	42
8.2. Doelstelling PCN	42
8.3. Risicobereidheid	42
8.4. Risicomanagementproces	43
8.5. Financiële risico's	44
8.6. Niet financiële risico's	47
9. Verwacht en gepland voor 2023	50
10. Verantwoording en toezicht	51
10.1. Het verslag van de Raad van Toezicht	51
10.2. Verslag van het Advies- en Verantwoordingsorgaan	56
10.3. Verslag werkzaamheden Compliance Officer	58
Controleverklaring van de onafhankelijk accountant	60
Jaarrekening	62
Geconsolideerde jaarrekening	63
Enkelvoudige jaarrekening	100

Bestuursverslag

1. Voorwoord

Overeenkomstig de statuten van Pensioenfonds Caribisch Nederland (hierna: PCN) brengen wij verslag uit over het boekjaar 2022. Het betreft een geconsolideerde jaarrekening, inclusief de jaarrekening van Participatie Maatschappij Caribisch Nederland, een 100% dochter van PCN. Daarnaast gaan wij in op een aantal ontwikkelingen in 2022 en 2021. Alle in dit verslag opgenomen bedragen zijn vermeld in duizenden US Dollars tenzij anders is aangegeven.

Belangrijke thema's aan de bestuurstafel in 2022 waren het risicomanagement, de pensioenpremie en de toeslagverlening. Veel aandacht is besteed aan cybersecurity. Digitale veiligheid is een belangrijk thema voor PCN: het pensioenfonds beheert immers vertrouwelijke persoonsgegevens. Het bestuur heeft een workshop gevolgd en overtuigt zich er steeds van dat de systemen van PCN voldoen aan de vereisten van een integere bedrijfsvoering. De medewerkers van PCN spelen hierbij een cruciale rol. Periodieke trainingen zorgen voor bewustzijn van de verantwoordelijkheid van onze medewerkers.

In 2022 en 2023 is een aantal effecten van de in 2021 gewijzigde pensioenregeling zichtbaar geworden. De forse stijging van de AOV per 1 januari 2022 en opnieuw per 1 januari 2023 laten de impact op de pensioenopbouw en het effect op de verdeling van de pensioenpremie tussen verschillende groepen deelnemers zien. De pensioenovereenkomst, waarin de afspraken tussen de werkgeversvertegenwoordiging en de werknemersvertegenwoordiging zijn vastgelegd, loopt eind 2023 af. Dat betekent dat partijen zich in 2023 voorbereiden op nieuwe afspraken. PCN is uitgenodigd om de effecten van de wijzigingen uit 2021 hebben gehad op de pensioenpremie en de pensioenopbouw toe te lichten aan de sociale partners. Daarnaast zullen sociale partners ook moeten besluiten over het premiedepot dat onder de huidige pensioenovereenkomst is gevormd.

Per 1 januari 2022 heeft PCN de pensioenen kunnen verhogen met 4%. Per 1 januari 2023 was de dekkingsgraad lager dan 110% en konden geen toeslagen worden verleend. PCN hoopt dat de gestegen rente ertoe leidt dat per 1 januari 2024 de pensioenen geïndexeerd kunnen worden om zo tegemoet te komen aan de gestegen kosten van het levensonderhoud van onze deelnemers.

PCN is trots op de bijdrage die PCN kan leveren aan de ontwikkeling van diverse projecten op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De invulling van de lokale beleggingsportefeuille heeft in 2022 verder vorm gekregen. Eind 2022 was USD 16 miljoen belegd op de BES eilanden.

Een belangrijk aspect bij de keuze voor beleggingen is de mate waarin bij wordt gedragen aan de ESG-doelstellingen. In dat kader heeft PCN een enquête uitgezet onder de deelnemers. Uit deze enquête komt naar voren dat de deelnemers van PCN belang hechten aan de ESG-doelen, maar dat die niet ten koste mogen gaan van het rendement op de beleggingen. Het bestuur van PCN neemt de uitkomsten van de enquête mee in het ESG-beleid.

Het bestuur bedankt de Raad van Toezicht, het Advies- en verantwoordingsorgaan en de medewerkers van PCN voor de samenwerking in het afgelopen jaar en hun bijdrage aan het tot stand komen van deze jaarrekening.

2. Kerngegevens

Bedragen in USD 1.000

	2022	2021
Aantal deelnemers		
Actieve deelnemers	3.676	3.607
Gewezen deelnemers	2.697	2.224
Pensioentrekkenden	1.107	1.003
Totaal	7.480	6.834
Pensioenuitvoering		
Kostendekkende premie	25.183	24.844
Feitelijke premie	27.293	25.255
Pensioenuitkeringen	14.569	13.027
Uitvoeringskosten	2.602	2.767
Uitvoeringskosten per deelnemer (x USD 1,00)	544	600
Toeslagverlening per 1 januari		
Actieve deelnemers	0%	4,0%
Inactieve deelnemers	0%	4,0%
Vermogen en solvabiliteit		
Aanwezig vermogen	517.027	641.741
Vereist eigen vermogen	71.195	82.477
Pensioenverplichtingen	474.046	554.517
Aanwezige dekkingsgraad	109,1%	115,7%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	100,0%	100,0%
Vereiste dekkingsgraad	115,1%	114,9%
Beleggingsportefeuille		
Vastgoedbeleggingen	7.802	4.340
Aandelen	181.968	255.797
Vastrentende waarden	309.795	362.000
Overige beleggingen	7.508	7.775
Totaal	507.073	629.912
Beleggingsrendement		
Beleggingsopbrengsten incl. rentebaten	-132.193	21.065

Totaal rendement portefeuille	-20,7%	3,7%
Benchmarkrendement portefeuille	-18,7%	3,9%
Kosten vermogensbeheer ^[3]		
% gemiddeld belegd vermogen	0,364%	0,38%
Kosten vermogensbeheer	2.074	2.308

3. Algemene informatie

3.1. Karakteristieken van het Pensioenfonds

Inleiding

In dit hoofdstuk vindt u eerst een beschrijving van de doelstelling en een aantal algemene gegevens van PCN. Daarna wordt de bestuurlijke organisatie toegelicht.

Statutaire doelstelling

PCN is een bedrijfstakpensioenfonds als bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet BES (hierna: 'PW BES'). Het pensioenfonds is statutair gevestigd te Bonaire. Het pensioenfonds heeft ten doel om de pensioenovereenkomst uit te voeren ten behoeve van de bedrijfstakken overheid, onderwijs, zorg en daarmee gelieerde lichamen in Caribisch Nederland.

Aangesloten werkgevers en pensioenregeling

De pensioenovereenkomst is gesloten door de overheidswerkgevers en de vakorganisaties aangesloten bij het Sectoroverleg Caribisch Nederland. In mei 2021 werd na onderhandelingen tussen sociale partners een aangepaste pensioenovereenkomst getekend die een ingangsdatum had van 1 januari 2021.

Krachtens de Pensioenwet ambtenaren BES zijn werkgevers aangesloten die werknemers bedoeld in de Pensioenwet ambtenaren BES in dienst hebben. Daarnaast zijn werkgevers aangesloten die zijn aangewezen als aangesloten lichaam in de zin van de Pensioenwet ambtenaren BES. De wet kent geen mogelijkheid tot het geven van vrijstelling van de aansluitverplichting.

De pensioenregeling is een middelloonregeling met een maximum pensioengevend salaris van USD 47.500 (bedrag 2022). De regeling kent een ouderdomspensioen, een nabestaandenpensioen op opbouwbasis en een invaliditeitspensioen. Een belangrijk element in de pensioenovereenkomst is dat het opbouwpercentage wordt aangepast indien de kostendeekkende premie voor enig jaar (op basis van de rekenrente ultimo voorgaand boekjaar) hoger is dan de maximale feitelijke premie van 22% van de salarissom. Het bestuur heeft het opbouwpercentage voor 2022 vastgesteld op 1,71%.

Overige activiteiten

PCN verzorgt de administratie voor de pensioenregeling voor de politieke gezagdragers van het Openbaar Lichaam Saba. De financiering van deze regeling gebeurt vanuit de begroting van het Openbaar Lichaam en het Openbaar Lichaam verzorgt zelf de pensioenuitkeringen. Het pensioenfonds houdt derhalve geen voorziening pensioenverplichtingen aan voor deze uitkeringen. De kosten voor de administratie worden gedragen door het Openbaar Lichaam.

3.2. Governancestructuur

PCN kent een bestuur, een Review Committee, een Raad van Toezicht en een Advies- en Verantwoordingsorgaan.

Bestuur

Samenstelling en (her)benoemingen

PCN heeft een bestuur bestaande uit vier leden. Twee bestuursleden worden voorgedragen door de vertegenwoordiging van overheidswerkgevers op de BES-eilanden bestaande uit de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN), het openbaar lichaam Bonaire (OLB), het openbaar lichaam Sint-Eustatius (OLE) en het openbaar lichaam Saba (OLS). Twee bestuursleden worden voorgedragen door de vakorganisaties van werknemers die zijn toegelaten tot het sectoroverleg Caribisch Nederland.

Het bestuur benoemt de leden. De leden worden benoemd voor een periode van vier jaar en kunnen éénmaal worden herbenoemd. Een tweede herbenoeming is alleen mogelijk in geval van bijzondere omstandigheden mits de Raad van Toezicht hiermee instemt.

In 2021 is de heer G.H. Bergsma met instemming van de voordragende partijen herbenoemd voor een derde termijn. Het bestuur heeft in 2021 stilgestaan bij de opvolging van de heer R.J. Hooker en de heer H.W.T. Linkels. Het bestuur houdt steeds aandacht voor het houden van een kwalitatief goede en passende bestuurlijke bezetting. Er is beeldvorming verricht rondom de mogelijkheden van een 'kweekvijver' voor toekomstige bestuurders.

Het bestuur is sinds 10 oktober 2020 als volgt samengesteld:

Naam	Geleding	Functie	Einde termijn	Betreft termijn
R.J. Hooker	Werkgevers	Vice-secretaris	10-10-2023	2
H.W.T. Linkels	Werkgevers	Voorzitter	10-10-2024	3
G.J. Cijntje	Werknemers	Secretaris	10-10-2025	1
G.H. Bergsma	Werknemers	Vice-voorzitter	10-10-2026	2

Rol, taken en bevoegdheden

Het bestuur bestuurt het fonds en is belast met de dagelijkse leiding van het fonds. Het bestuur neemt daarbij in acht dat het dagelijks beleid van het fonds bepaald wordt door ten minste twee personen (vier-ogen-principe).

Het bestuur richt zich bij het vervullen van haar taak naar de belangen van de bij het fonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden en aangesloten werkgevers en zorgt er voor dat dezen zich door het bestuur op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.

Review Committee

Samenstelling

Medio december 2019 heeft het bestuur een Review Committee ingesteld voor besluitvorming over lokale investeringsvoorstellen. De Review Committee bestaat uit de vier bestuursleden van PCN. De Review Committee kan worden uitgebreid met een extern lid. De Review Committee wordt bijgestaan

door de bestuursondersteuning voor de verslaglegging en de onafhankelijke toets van de voorstellen aan het mandaat.

Rol, taken en bevoegdheden

De Review Committee besluit over lokale investeringsvoorstellen en adviezen die vanuit PMCN aan PCN worden voorgelegd. Voor de besluitvorming dienen vanaf 2022 minimaal twee bestuursleden, waaronder in ieder geval de voorzitter of de vicevoorzitter, en de adviseur vanuit de bestuursondersteuning aanwezig te zijn. Zonder besluit van de Review Committee kan een lokale investering niet plaatsvinden. Ook kan de Review Committee een negatief advies van PMCN niet negeren of naast zich neerleggen.

Raad van Toezicht

Samenstelling en benoeming

De Raad van Toezicht bestaat uit drie onafhankelijke leden. De voorzitter van de Raad van Toezicht wordt benoemd door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Eén lid wordt benoemd door de Raad van Toezicht op voordracht van de werkgeversvertegenwoordiging. Eén lid wordt benoemd door de Raad van Toezicht op voordracht van de vakorganisaties. De zittingstermijn voor leden die na 1 januari 2020 benoemd worden is drie jaar. Herbenoeming is twee keer mogelijk.

Er is een vacature ontstaan voor de positie van voorzitter van de Raad van Toezicht in verband met het einde van de zittingstermijn van de heer A.F.P. Bakker per 23 oktober 2022. De Minister heeft een kandidaat voorgedragen voor deze positie. De verwachting is dat het proces van formele benoeming in juni 2023 kan worden afgerond.

De Raad van Toezicht is als volgt samengesteld:

Naam	Geleding	Functie	Einde termijn	Betreft termijn
Vacature	Minister	Voorzitter	n.t.b.	1
C.J. Maas	Werkgevers	Vice-voorzitter	10-10-2025	2
H.F. Domacassé	Werknemers	Lid	10-10-2024	2

Rol, taken en bevoegdheden

Het interne toezicht bij het pensioenfonds wordt uitgeoefend door een Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op de algemene gang van zaken binnen het fonds en het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging.

Het bestuur legt aan de Raad van Toezicht ter goedkeuring voor elk voorgenomen besluit tot vaststelling van:

- a. De begroting en verantwoording;
- b. De pensioenpremie;
- c. De indexatie;
- d. Het herstelplan;
- e. Het beleggingsbeleid;
- f. Een tweede herbenoeming van een bestuurslid in geval van bijzondere omstandigheden;
- g. Benoeming en ontslag van de accountant;

- h. Vaststelling van het jaarverslag en de jaarrekening;
- i. Vaststelling van de profielschets voor bestuursleden;
- j. Vaststelling van het beleid inzake beloningen, met uitzondering van de beloningen van de Raad van Toezicht;
- k. Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds;
- l. Liquidatie, fusie of splitsing van het fonds;
- m. Omzetting van het fonds in een andere rechtsvorm, als bedoeld in artikel 2:300 van het Burgerlijk Wetboek BES.

Voorgenomen besluiten ten aanzien van de genoemde onderwerpen alsmede de begroting en de jaarrekening van het fonds worden definitief nadat de Raad van Toezicht daarmee heeft ingestemd.

Advies- en Verantwoordingsorgaan

Samenstelling

De samenstelling van het Advies- en Verantwoordingsorgaan is als volgt:

Naam	Geleding	Functie	Einde termijn	Betreft termijn
E. Nicolaas	Bonaire	Voorzitter	1-11-2025	2
R. Granger	Saba	Lid	1-11-2025	2
J. Hooker- Soliana	Sint Eustatius	Lid	1-11-2023	1

Rol, taken en bevoegdheden

Naast de Raad van Toezicht kent PCN het Advies- en Verantwoordingsorgaan. Het Advies- en Verantwoordingsorgaan bestaat uit vertegenwoordigers van de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgevers. Benoeming geschiedt door het bestuur op voordracht door de aangesloten lichamen van het betreffende eiland, de vakorganisaties van werknemers en de bond van de gepensioneerden gezamenlijk. Het bestuur kan bij het verzoek een kandidaat voorstellen. Alleen personen die woonachtig zijn op het betreffende eiland en die deelnemer, gewezen deelnemer of pensioengerechtigde zijn, kunnen worden voorgedragen. De benoeming als lid van het Advies- en Verantwoordingsorgaan is voor een periode van drie jaar. De leden kunnen tweemaal worden herbenoemd. Voor leden benoemd vóór 1 januari 2018 kan een andere zittingstermijn gelden die is opgenomen in een rooster van aftreden.

Het Advies- en Verantwoordingsorgaan heeft het recht advies uit te brengen over:

- a. Het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- b. Het wijzigen van het beleid ten aanzien van het advies- en verantwoordingsorgaan;
- c. Het vaststellen en wijzigen van de vorm, inrichting en samenstelling van de Raad van Toezicht;
- d. Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- e. Het vaststellen of wijzigen van de statuten en de pensioenreglementen van het fonds;
- f. Het nemen van maatregelen van algemene strekking, waaronder te verstaan besluiten die alle of groepen van deelnemers aangaan, zoals in ieder geval, het strategisch beleggingsplan en, de vaststelling van de franchises en de premies;
- g. Het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid;
- h. Het wijzigen van de hoogte van de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen in gevallen waarin de financiële toestand van het fonds daartoe aanleiding geeft;
- i. De gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds;

- j. Het overnemen van of door een ander fonds en/of het samengaan van het fonds met een ander fonds;
- k. Het liquidatie, fusie of splitsing van het fonds;
- l. Het vaststellen, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsreglement;
- m. Het terugstorten van premie of geven van korting;
- n. Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

Het Advies- en Verantwoordingsorgaan heeft verder de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de Raad van Toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel wordt samen met de reactie van het bestuur daarop bekend gemaakt en opgenomen in het jaarverslag van het fonds.

Extern Toezicht

Externe accountant

Het bestuur heeft Ernst & Young Dutch Caribbean te Curaçao aangesteld als externe accountant. De controle van de beleggingsadministratie wordt in opdracht van CACEIS uitgevoerd door Ernst & Young Nederland en dient als input voor Ernst & Young Dutch Caribbean. Vervolgens doet de accountant verslag van zijn werkzaamheden in de vorm van een controleverklaring, een management letter en een verslag aan het bestuur.

Certificerend actuaris

Het bestuur heeft Phenox Consultants aangesteld als bevoegd actuaris die het actuarieel verslag waarmerkt.

Compliance

Het bestuur heeft de heer J. Advokaat, MPH Accountants & Adviseurs N.V., Curaçao, aangesteld als compliance officer van het fonds.

3.3. Uitbesteding

Het bestuur heeft onder behoud van zijn verantwoordelijkheden een aantal werkzaamheden uitbesteed. Uitbesteding vindt plaats conform het bij of krachtens artikel 26b van de PW BES bepaalde. Uitbesteding brengt risico's met zich mee. Voor het fonds houdt het uitbestedingsrisico met name in dat partijen waaraan is uitbesteed niet handelen in overeenstemming met het aan hen verstrekte mandaat. Het fonds zorgt voor een systematische analyse van de risico's die samenhangen met de uitbesteding van werkzaamheden en legt deze vast. Het fonds maakt de analyse op het niveau van de eigen organisatie in zijn geheel en op het niveau van de onderscheiden bedrijfsonderdelen. Tevens voert het fonds een adequaat beleid en beschikt het over procedures en maatregelen met betrekking tot de uitbesteding van werkzaamheden, als onderdeel van een beheerste en integere bedrijfsvoering. Het pensioenfonds werkte in 2022 samen met de volgende uitbestedingspartijen.

Bestuursondersteuning

Montae & Partners B.V., Rijswijk, Nederland

Fiduciair beheerder internationale portefeuille

BlackRock Investment Management (UK) Limited

Fiduciair manager lokale beleggingen

- The Curaçao Financial Group N.V., Willemstad, Curaçao

Vermogensbeheerders

- BlackRock Global Index Funds ('BlackRock');
- BlackRock Asset Management Ireland Limited ('BlackRock');
- Robeco;
- Legal & General Investment Management Limited;
- PGIM Inc.;
- Schroder Investment Management (Luxembourg) S.A.

Custodian

Caceis Investor Services N.V., Amsterdam, Nederland

Adviserend actuaris

Mevrouw M.L. Lelieveld AAG, Montae & Partners B.V., Rijswijk, Nederland

Certificerend actuaris

De heer G. Hellement AAG, Phenox Consultants, Curaçao

Externe accountant

De heer C. Smorenburg, Ernst & Young Dutch Caribbean, Curaçao

Compliance officer

De heer J. Advokaat, MPHIC Accountants & Adviseurs N.V., Curaçao

4. Verslag over het boekjaar

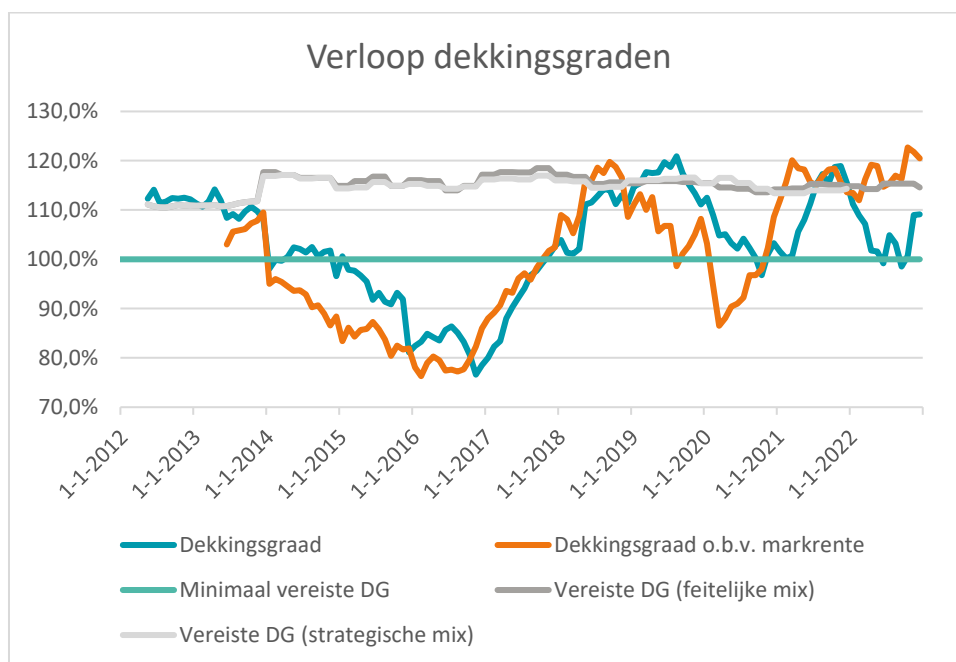
4.1. Ontwikkelingen in 2022

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen voor het pensioenfonds in 2022. Als gevolg van deze ontwikkelingen zijn door het bestuur keuzes gemaakt. In dit hoofdstuk wordt hieraan aandacht besteed.

Dekkingsgraad

In 2022 is de rekenrente van PCN gestegen. De rekenrente is gelijk aan het 12 maands voortschrijdende gemiddelde van de USD-swapcurve en wordt maandelijks vastgesteld. De rekenrente is in 2022 gestegen van 1,72% naar 2,78%. Ondanks deze rentestijging is de dekkingssgraad gedaald. Dit is een gevolg van met name het forse negatieve rendement op de beleggingsportefeuille van -20,7%. De dekkingssgraad is gedaald van 115,7% ultimo 2021 tot 109,1% ultimo 2022.

PCN berekent de dekkingssgraad maandelijks ook op basis van de marktrente (de actuele USD-swapcurve). De dekkingssgraad op basis hiervan was ultimo 2022 120,5% (2021: 113,6%)

Herstelplan

Langetermijnherstelplan

Ultimo 2019 was de dekkingssgraad van PCN lager dan de vereiste dekkingssgraad en was sprake van een reservetekort. PCN heeft per 31-12-2019 een langetermijn herstelplan opgesteld en begin 2020 ingediend bij DNB. PCN dient het langetermijn herstelplan jaarlijks te evalueren. Uit de evaluatie per 31-12-2022 blijkt dat PCN naar verwachting in de loop van 2023 aan de gestelde vereisten voldoet en er geen maatregelen nodig zijn ten behoeve van herstel.

Korte termijn herstelplan

De dekkingsgraad bedroeg 30 juni 2022 minder dan 100%. Dat betekent dat PCN zich op dat moment niet alleen in een situatie van een reservetekort maar ook van een dekkingstekort bevond. PCN heeft derhalve naast het langetermijn herstelplan ook een korte termijn herstelplan opgesteld en op 31 augustus 2022 ingediend bij DNB. Ook voor het korte termijn herstelplan geldt dat geen aanvullende maatregelen nodig zijn om binnen de hersteltermijn uit reservetekort te komen.

Governance

Bestuur

De samenstelling van het bestuur is niet gewijzigd.

Raad van Toezicht

De samenstelling van de Raad van Toezicht is per 2022 gewijzigd. De zittingstermijn van de voorzitter van de RvT, de heer A.F.P. Bakker, eindigde op 23 oktober 2022. De Minister heeft een kandidaat voorgedragen voor deze positie. De verwachting is dat het proces van formele benoeming in juni 2023 kan worden afgerond. Plaatsvervangend voorzitter, de heer C.J. Maas, is herbenoemd voor een derde termijn op voordracht van de werkgeversvertegenwoordiging.

Advies- en Verantwoordingsorgaan

De samenstelling van het Advies- en Verantwoordingsorgaan is niet gewijzigd.

Opvolging bevindingen intern toezicht, accountant en actuaris

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Caribisch Nederland is niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereiste eigen vermogen.

Premie

Het fonds stelt jaarlijks een kostendekkende premie vast. Als de kostendekkende premie hoger is dan de feitelijke premie wordt het opbouwpercentage zodanig vastgesteld dat de kostendekkende premie afgerond uitkomt op de maximum premie van 22% van de gemaximeerde salarissom. De feitelijk ontvangen premie was in 2022 hoger dan de kostendekkende premie.

Houdbaarheid van de pensioenregeling

Het pensioenfonds voert de pensioenregeling uit die is overeengekomen door de werkgevers en de vakorganisaties toegelaten tot het Sectoroverleg Caribisch Nederland (hierna: SOCN).

Op 20 mei 2021 werd in het SOCN een nieuwe pensioenovereenkomst gesloten met de volgende kenmerken:

- Een maximum pensioengevend salaris van USD 47.500 (2022).
- Het opbouwpercentage in 2022 is gelijkgesteld aan het maximum opbouwpercentage van 1,71%
- Een pensioenleeftijd van 66 vanaf 2030.
- Een maximum premie van 22% van de salarissom.

Tot en met 2023 wordt de maximumpremie betaald. Dat deel van de premie dat niet nodig is voor pensioenopbouw, wordt opgenomen in een bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve wordt aangewend voor pensioenopbouw als de maximum premie niet toereikend is of was in enig jaar.

Indexatie en korting

PCN kent een voorwaardelijke toeslagregeling. Uitgangspunt hierbij is dat de pensioenaanspraken en pensioenrechten in principe jaarlijks per 1 januari worden aangepast aan de prijsontwikkeling. Hierbij geldt de prijsontwikkeling ultimo september volgens de publicatie van het CBS.

Per 1 januari 2022 is aan de deelnemers van het fonds een toeslag toegekend van 4% (1 januari 2021: 0%). De toeslagkoopsom is al per 31 december 2021 opgenomen in de voorzieningen. Per 1 januari 2023 zijn er conform het indexatiebeleid geen toeslagen toegekend.

In 2022 is geen sprake geweest van kortingen op de pensioenuitkeringen en pensioenaanspraken.

Ontwikkelingen in het vermogensbeheer

De belangrijkste ontwikkelingen die in 2022 in het vermogensbeheer plaats hebben gevonden zijn de volgende:

- Er is een portefeuilleconstructiestudie uitgevoerd die uitgebreid in het bestuur is besproken en op basis waarvan besluiten tot aanpassing in de beleggingsmix zijn genomen. De belangrijkste besluiten die zijn genomen en geïmplementeerd in 2022 in de beleggingsportefeuille zijn als volgt:
- De allocatie naar de returnportefeuille is opgehoogd met een stapsgewijze opbouw van 10% inflation linked bonds ten laste van US STRIPS en dus ten laste van de matchingportefeuille:
- De renteafdekking is in twee stappen verhoogd van 45% naar 55%, passende bij de dynamische rentestafel en de rentestand op dat moment. Op basis van de portefeuille constructiestudie en de dynamische rentestafel is besloten om in 2023 de renteafdekking nogmaals te verhogen naar 60%
- Er is een beleggingscase voor vastgoedaandelen is opgesteld;
- De verhouding zakelijke waarden/ vastrentende waarden binnen de lokale portefeuille is in 2022 gewijzigd van 30%/70% naar 40%/60%;
- Er is een deelnemersonderzoek uitgevoerd om de voorkeuren van deelnemers op het gebied van duurzaamheid in kaart te brengen. De uitkomsten zijn input voor aanscherpingen in het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid.
- De lokale beleggingsportefeuille is verder uitgebreid met een aantal nieuwe investeringen.

Risicomanagement

- Het bestuur heeft in 2021 besloten de update van de integrale risicoanalyse stapsgewijs te behandelen. In vergaderingen van 2021 en 2022 zijn de risicoanalyses van de volgende categorieën besproken: IT- en aansprakelijkheidsrisicoanalyse van de lokale beleggingen, de strategische risicoanalyse, financiële- en niet-financiële risicoanalyse, ESG-risico's en systematische integriteitsrisico's (SIRA). Waar nodig zijn de Key Risk Indicators (KRI) aangepast danwel zijn er nieuwe KRI's toegevoegd.
- Voor de monitoring van de risico's is besloten over te gaan naar een online omgeving van Cerrix.

4.2. Vergaderingen

Bestuur

Het bestuur van PCN vergaderde in 2022 negen keer. Deze vergaderingen vonden fysiek plaats via of via videoverbinding. In de vergaderingen is onder meer gesproken over de pensioenregeling, het herstelplan, de governance, risicomanagement, vermogensbeheer en mogelijke lokale investeringen. Daarnaast heeft het bestuur frequent via videoverbinding vergaderd over zowel de internationale als lokale investeringen.

Review Committee

De Review Committee is in december 2019 opgericht en heeft in 2022 acht keer vergaderd over de lokale beleggingen.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft zes keer vergaderd waarvan één keer gezamenlijk met het bestuur. Het bestuur heeft in 2022 op de volgende onderwerpen formeel instemming gevraagd en verkregen van de Raad van Toezicht:

- De jaarrekening voor 2022
- De begroting voor 2023
- De pensioenpremie voor 2023
- Indexatie per 1 januari 2023
- Korte termijn herstelplan
- Wijziging strategische normportefeuille

Advies- en Verantwoordingsorgaan

Het Advies- en Verantwoordingsorgaan heeft twee keer vergaderd waarvan een keer gezamenlijk met het bestuur. Het bestuur heeft in 2022 conform de statuten op de volgende onderwerpen een adviesaanvraag ingediend bij het Advies- en Verantwoordingsorgaan:

- Jaarrekening 2022;
- Vacatures RvT- en AVO-leden;
- Vaststelling van de premie en franchise voor 2023.

Toeziachter

In 2022 is er diverse malen contact geweest met De Nederlandsche Bank (hierna: 'DNB'). Medio 2022 heeft het pensioenfonds aan DNB gevraagd goedkeuring te geven op het nieuw ingediende korte termijn herstelplan. DNB heeft de ontvangst van het korte termijn herstelplan bevestigd op 4 oktober 2022.

4.3. Goed Pensioenfondsbestuur

Geschiktheid en geschiktheidsontwikkeling

Bij PCN wordt het beleid bepaald door het bestuur. De leden van de Raad van Toezicht zijn mede-beleidsbepalers in de zin van de PW BES. In de kring van personen die het beleid van het fonds bepalen of mede bepalen is ten minste een zodanig niveau van kennis en ervaring aanwezig dat het fonds adequaat wordt bestuurd. Het beleid van het fonds wordt bepaald of mede bepaald door personen die deskundig zijn in verband met de uitoefening van het bedrijf van het fonds.

Ten minste twee personen in de kring van (mede)beleidsbepalers hebben meerjarige ervaring in het besturen van een organisatie.

Het fonds hanteert met inachtneming van artikel 5a PW BES een geschiktheidsbeleid en een geschiktheidsplan. Het geschiktheidsbeleid beslaat de periode 2021-2024 en is vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds op 15 juni 2021, vervangt eerdere versies en treedt in werking op dezelfde datum. Het geschiktheidsbeleid beschrijft de wettelijk vereiste en de geambieerde deskundigheid, competenties en professioneel gedrag, het beleid ter bevordering en de toetsing van de deskundigheid en hoe het bestuur zijn collectieve functioneren en dat van zijn individuele leden periodiek evalueert. Het geambieerde collectieve geschiktheidsniveau ligt hoger dan de PW BES voorschrijft. Het geschiktheidsplan signaleert in ieder geval na elke wisseling in bestuur en/of Raad van Toezicht of het geambieerde geschiktheidsniveau wordt behaald en hoe eventuele lacunes zullen worden aangepakt. Een jaarlijks opleidingsplan maakt deel uit van het geschiktheidsplan.

Het bestuur maakt gebruik van permanente educatie door informatievoorziening via onder andere vakbladen en themabijeenkomsten. De bestuursleden volgen opleidingsdagen en wonen seminars en themabijeenkomsten bij van CaPAs en van andere partijen.

Het bestuur evalueert jaarlijks het functioneren op collectief niveau. Hierbij wordt onder meer vastgesteld of uitvoering is gegeven aan de collectieve en individuele doelstellingen op basis van het deskundigheids- en opleidingsplan. De evaluatie richt zich in ieder geval op deskundigheid, bestuurlijke competenties, taakvervulling, houding en professioneel gedrag. Om de voortgang van de geschiktheidsontwikkeling binnen het bestuur en/of de Raad van Toezicht adequaat te monitoren wordt het opleidingsplan ten minste eenmaal per jaar door het bestuur besproken.

Compliance

Onder compliance wordt het geheel van maatregelen verstaan dat zich richt op de implementatie, handhaving en naleving van externe wet- en regelgeving, alsmede op interne procedures en gedragsregels om te voorkomen dat de reputatie en de integriteit van het pensioenfonds worden aangetast. Het bestuur is verantwoordelijk voor het gevoerde en nog te voeren beleid en de naleving daarvan. Het pensioenfonds hecht belang aan een deugdelijk pensioenfondsbestuur en een goede naleving van interne en externe regels. Het pensioenfonds ziet compliance als een onmisbare schakel in de missie om de belangen van deelnemers optimaal te behartigen. De compliance officer houdt onder meer toezicht op de naleving van de gedragscode.

Gedragscode

Het pensioenfonds heeft een gedragscode ingesteld voor het bestuur, de leden van de Raad van Toezicht, het Advies- en Verantwoordingsorgaan en andere aan het fonds verbonden personen. De gedragscode stelt regels ter voorkoming van conflicten tussen het belang van het pensioenfonds en de privébelangen van betrokkenen alsmede ter voorkoming van het gebruik van vertrouwelijke informatie van het pensioenfonds voor privédoeleinden. De personen op wie de gedragscode van het fonds van toepassing is, ondertekenen bij infunctietreding de gedragscode. Ook ondertekenen zij jaarlijks een verklaring van naleving van de gedragscode. Ook de medewerkers van PCN ondertekenen een gedragscode.

Daarnaast heeft het fonds een incidentenregeling. Hierin is vastgelegd hoe gebeurtenissen die een ernstig gevaar (kunnen) vormen voor de beheerste en integere bedrijfsuitoefening van het fonds moeten worden gemeld en hoe de meldingen worden behandeld. Ook bevat de incidentenregeling bepalingen ter bescherming van zogenoemde klokkenluiders.

Integriteitsbeleid

Het pensioenfonds heeft een integriteitsbeleid vastgesteld en schriftelijk vastgelegd. Het integriteitsbeleid bevat tevens het beleid inzake het voorkomen van het risico op belangenverstrengeling. Het integriteitsbeleid is ingebed in het integraal risicomanagement van het fonds.

Analyse integriteitsrisico's

Het fonds voert ten minste jaarlijks een risicoanalyse uit op het gebied van integriteit. Aan de hand van de analyse wordt het beleid geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.

Het fonds onderkent de volgende integriteitsrisico's:

- risico op belangenverstrengeling;
- risico op onoorbaar handelen;
- risico op interne en externe fraude en corruptie/omkoping;
- risico op witwassen, terrorismefinanciering en omzeilen van sanctiewetgeving;
- het risico op ontduiking of ontwijking van fiscale regelgeving;
- het risico op cybercrime;
- het risico op marktmanipulatie;
- risico van onvoldoende bewustzijn over bestaande risico's;
- verkeerd uitbetalen van pensioenen;
- onrechtmatig aanpassen van gegevens;
- operationele risico's uitvoeringsorganisatie;-
- persoonlijke aansprakelijkheid directieleden PMCN;
- onvoldoende inzicht in risico's PMCN en investeringen.

Voor een beschrijving van bovengenoemde integriteitsrisico's wordt verwezen naar het risicohandboek welke aan een jaarlijkse analyse onderworpen is.

Vergoedingsbeleid

De Raad van toezicht heeft de vergoedingsregeling voor het bestuur laatselijk vastgesteld in 2018. Bestuursleden ontvangen een vaste vergoeding per maand gebaseerd op een normtijdsbesteding. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een vaste maandelijkse vergoeding zoals vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De vergoedingsregeling voor de leden van het Advies- en Verantwoordingsorgaan is vastgesteld door het bestuur. Ook zij ontvangen een vaste vergoeding per maand. Daarnaast ontvangen de leden van het bestuur, de Raad van Toezicht en het Advies- en Verantwoordingsorgaan een vergoeding voor reis- en verblijfkosten.

Het beheerst beloningsbeleid met betrekking tot derden aan wie werkzaamheden zijn uitbesteed, maakt onderdeel uit van het uitbestedingsbeleid.

4.4. Wijziging reglementen, statuten en actuariële en bedrijfstechnische nota

Het bestuur en de Raad van Toezicht zullen het vergoedingsbeleid periodiek evalueren en waar nodig bijstellen

Statuten

De statuten zijn voor het laatst gewijzigd in 2019.

Pensioenreglement

Het pensioenreglement is per 1 januari 2022 op enkele onderdelen aangepast. De aanpassingen betreffen de jaarlijkse wijziging van de franchise, het afkoopgrensbedrag, het maximum pensioengevend salaris en de flexibiliseringsfactoren.

Uitvoeringsreglement

Het uitvoeringsreglement legt de verhouding vast tussen het pensioenfonds en de aangesloten werkgevers. Het reglement is voor het laatst in 2021 gewijzigd naar aanleiding van de per 1 januari gewijzigde pensioenregeling. Per 1 januari 2023 wordt het uitvoeringsreglement opnieuw vastgesteld onder voorbehoud van het advies van het Advies- en Verantwoordingsorgaan.

Actuariële en bedrijfstechnische nota

In de actuariële en bedrijfstechnische nota wordt het beleid van het fonds vastgelegd. Sinds 2015 maakt ook een crisisplan deel uit van de actuariële en bedrijfstechnische nota. In dit plan is beschreven welke maatregelen beschikbaar zijn in het geval van een financiële crisis, wat de impact is van deze maatregelen, de bijbehorende besluitvormingstrajecten en de communicatieprocessen. De nota inclusief crisisplan wordt elk jaar aangepast waarbij de beleidswijzigingen worden verwerkt.

4.5. Uitbesteding en advisering

Vermogensbeheer en Fiduciair Beheer

Het bestuur heeft het vermogensbeheer en fiduciair beheer uitbesteed. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het beleggingsbeleid. De uitbesteding vindt plaats op basis van een overeengekomen mandaat, ook wel beleggingsrichtlijnen genoemd, en een Service Level Agreement. De beleggingsrichtlijnen worden jaarlijks vastgesteld en bestaan onder meer uit de normportefeuille, de bandbreedtes, rebalancingbeleid, eventueel afdekking van risico's (valuta, rente, inflatie, aandelen), de beleggingsrestricties en benchmarks voor beleggings(sub)categorieën en regio's. In de analyse voor de totstandkoming van het beleggingsbeleid wordt de lokale portefeuille meegenomen.

Internationale beleggingen

Het bestuur heeft het vermogensbeheer en fiduciair beheer van de internationale portefeuille uitbesteed aan BlackRock. Het fiduciair beheer omvat hoofdzakelijk:

- a. Advisering over het bepalen van het strategisch beleid en beleggingsdoelstellingen;
- b. Advisering over het operationeel beheer van de afzonderlijke beleggingscategorieën, waaronder mandaatbepaling, ontslag en aanstelling van operationeel beheerders, inclusief fee-onderhandelingen;
- c. Monitoring en bijsturen van de totale portefeuille conform de beleggingsrichtlijnen;
- d. Operationeel beheer van de matchingportefeuille;
- e. Operationeel balansbeheer bestaande uit het uitvoeren van het cashmanagement;
- f. Invulling geven aan maatschappelijk verantwoord beleggen;
- g. Monitoring van en rapportage over de totale portefeuille en afzonderlijke deelportefeuilles, inclusief dekkingsgraad ontwikkeling en performance- en risicometing;
- h. Bijdragen aan de invulling van het jaarwerk;
- i. Riskmanagement.

Lokale beleggingen

Het bestuur heeft het fiduciair beheer van de lokale beleggingen uitbesteed aan The Curaçao Financial Group. Het beheer van de lokale portefeuille omvat hoofdzakelijk:

- a. Beoordeling business cases lokale investeringen a.d.h.v. de vastgestelde kaderstelling en een grondige kredietanalyse;
- b. Advisering over mogelijke lokale investeringen;
- c. Onderhandeling over voorwaarden van lokale investeringen;
- d. Implementatie van de lokale investeringen;

- e. Operationeel beheer, administratie en performanceberekening van de lokale beleggingsportefeuille;
- f. Monitoring van en rapportage over de lokale beleggingsportefeuille (waarde beleggingen, rendement ontwikkeling, aflossingen & herbeleggingen, debiteurenbeheer, performance indicatoren, risico's);
- g. Invulling geven aan maatschappelijk verantwoord beleggen;
- h. Bijdragen aan de invulling van het jaarwerk;
- i. Riskmanagement.

Bestuursondersteuning

Het fonds heeft de bestuursondersteuning uitbesteed aan Montae & Partners B.V. (Hierna: Montae). Hiertoe is een overeenkomst gesloten tussen het fonds en Montae. Mede voor de uitvoering van deze taken heeft het fonds de beschikking over Indeqa, een webgebaseerd bestuurdersportal om vergaderingen te organiseren, taken uit te zetten en te monitoren, waarin ook de genomen besluiten (inclusief onderbouwing en wijze van totstandkoming) en fondsstukken worden gearchiveerd. Het bestuur heeft hiervoor een contract afgesloten met Easy2Meet B.V., handelend onder de naam Indeqa in Nederland. De webgebaseerde vergadertooling Indeqa wordt sinds 2022 gebruikt.

Custodian

Caceis Investor Services is de custodian van het pensioenfonds. Caceis Investor Services verzorgt in dit kader de reguliere bewaarneming van effecten/beleggingsfondsen, als ook de uitvoering van effectentransacties. Daarnaast verzorgt Caceis Investor Services de periodieke rapportages aan de toezichthouder en voert de financiële administratie van de beleggingen t.b.v. de jaarrekening.

Externe accountant

Het bestuur heeft een extern accountantsbureau aangesteld (Ernst & Young Dutch Caribbean). De accountant controleert jaarlijks het jaarverslag/jaarrekening en de staten voor DNB en doet verslag van zijn werkzaamheden in de vorm van een controleverklaring en een verslag aan het bestuur. Jaarlijks voert de externe accountant een controle uit op de jaarrekening en de daaraan ten grondslag liggende administratieve processen (in relatie tot de materialiteit voor de jaarrekening). De opdracht aan de accountant wordt jaarlijks vastgelegd in een schriftelijke opdrachtbevestiging.

Certificerend actuaris

Het bestuur heeft een externe certificerend actuaris aangesteld verbonden aan Phenox Consultants. De certificerend actuaris beoordeelt de financiële positie van het pensioenfonds volgens de eisen van DNB. De certificerend actuaris rapporteert eenmaal per jaar aan het pensioenfondsbestuur door middel van een actuariel rapport en een actuariële verklaring. De werkzaamheden die worden uitgevoerd door de certificerend actuaris zijn vastgelegd in een schriftelijke opdrachtbevestiging.

Adviserend actuaris

Het bestuur maakt gebruik van een adviserend actuaris verbonden aan Montae & Partners B.V.. De afspraken maken onderdeel uit van de overeenkomst voor bestuursondersteuning.

Compliance

De compliance werkzaamheden zijn uitbesteed aan MPH Accountants & Adviseurs te Curaçao. Het betreft hier met name het toetsen van de naleving van de gedragscode. De te verrichten werkzaamheden zijn vastgelegd in een overeenkomst.

Monitoring en evaluatie uitbesteding

Het bestuur werkt met een contractenregister dat dient als overzicht van de aangegane externe verplichtingen en als basis voor een gedegen evaluatie van de externe partijen.

4.6. Kosten van de Pensioenregeling

Kosten van de pensioenregeling

De door het pensioenfonds gemaakte kosten exclusief vermogensbeheerkosten in 2022 zijn als volgt:

	2022	2021
Kosten pensioenregeling	2.602	2.767

Het bestuur volgt de ontwikkeling van de uitvoeringskosten actief. De kosten van uitvoering van de pensioenregeling zijn in 2022 met 165 afgenomen in vergelijking met 2021.

Kosten vermogensbeheer

In dit jaarverslag zijn de kosten zoveel mogelijk weergegeven conform de aanbevelingen zoals de Autoriteit Financiële Markten (hierna: AFM) en de Pensioenfederatie deze heeft opgesteld. De gemaakte kosten, zoals hieronder gepresenteerd, worden ook aan de DNB gerapporteerd.

De kosten van het fiduciair management en vermogensbeheer zijn te onderscheiden naar de volgende kostencomponenten:

- Kosten fiduciair beheer;
- Vermogensbeheerkosten (directe en indirecte beheerkosten);
- Transactiekosten;
- Kosten custodian (bewaarloon, bankkosten, administratiekosten);
- Overige kosten, zoals advieskosten;
- Kosten van het bestuur en de bestuursondersteuning die kunnen worden toegerekend aan het vermogensbeheer.
-

In dit kostenoverzicht is zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van werkelijke kosten. Waar deze kosten niet beschikbaar zijn, wordt gebruik gemaakt van een schatting. Bij gebruik van schattingen is een onderbouwing toegevoegd.

Kosten vermogensbeheer	Beheerkosten		Transactie- kosten	Totaal
	Direct	Indirect		
Kosten per beleggingscategorie				
Aandelen	49	230		279
Vastrentende waarden	143	157		300
Subtotaal (exclusief kosten overlay)	192	387	187	766
Kosten overlay	-	-	-	-
Subtotaal (inclusief kosten overlay)	192	387	187	766
				-
Overige vermogensbeheerkosten	172			172
Kosten fiduciair beheer	688			688
Bewaarloon	149			149
Overige kosten PMCN	73			73
Bestuurskosten en bestuursbureau	399			399
Subtotaal	1.481	-	-	1.248
Totaal kosten vermogensbeheer	1.673 ¹	387	187	2.074

De kosten van bewaarloon zijn de kosten van het in bewaar geven van effecten bij de custodian en de kosten voor het aanhouden van bankrekeningen. De overige dienstverlening bij Caceis Investor Services (exclusief bewaarloon) bestaan uit de kosten voor de beleggingsadministratie, financiële administratie, de accountantskosten voor de controle van de beleggingsrapportages en het opstellen van de toezichthoudersrapportage. Alle kosten van de custodian worden verantwoord onder de post 'bewaarloon'. Overige kosten zijn de kosten die zijn gemaakt voor de ALM studie (overige vermogensbeheerkosten) en de lokale beleggingsportefeuille (PMCN) naast de fiduciaire kosten en transactiekosten.

De transactiekosten zijn de kosten die gemaakt worden om de effectentransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze kosten zijn door de vermogensbeheerders veelal op basis van een schatting tot stand gekomen, omdat er bijvoorbeeld bij transacties in de categorie vastrentende waarden niet separaat kosten in rekening worden gebracht. Deze uiten zich in het verschil tussen de bied- en laat-spread. Daarnaast is het bij participatie in beleggingsfondsen niet exact te bepalen welke kosten er zijn gemaakt. Daarvoor is een schatting gemaakt van de 'turn-over' in de portefeuille en op basis van gemiddelde transactiekosten in de markt zijn vervolgens de transactiekosten bij benadering bepaald. Voor de lokale beleggingen bestaan de transactiekosten uit bijvoorbeeld kosten voor het opstellen van overeenkomsten, notariskosten en overige kosten die door de beheerder zijn gemaakt om een transactie tot stand te doen laten komen.

¹ De directe beheerkosten sluiten niet aan bij de in de financiële administratie geboekte directe beheerkosten. Het verschil wordt veroorzaakt doordat bij de opstelling van deze tabel alle kosten zijn meegenomen die betrekking hebben op het boekjaar en in de financiële administratie de kosten die betaald zijn in het boekjaar. In het beleggingsresultaat in de staat van baten en lasten wordt uitgegaan van de directe beheerkosten zoals opgenomen in de financiële administratie.

De bestuurskosten en de kosten van bestuursondersteuning worden voor 50% toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

De kosten in voorgaande tabel omvatten naast de kosten, zoals gerapporteerd in de jaarrekening dus ook een uitsplitsing van 'onzichtbare kosten' voor beheer van onderliggende beleggingsfondsen. Hiervan zijn de kosten verwerkt in het beleggingsrendement en de schatting van kosten van de individuele transacties. In de jaarrekening worden alleen (directe) kosten getoond die het fonds op factuurbasis betaalt aan de tegenpartijen, waardoor deze cijfers niet een-op-een aansluiten. Het doel van deze tabel is om extra inzicht te verschaffen in lijn met het rapport van de AFM en de Pensioenfederatie.

Kosten vermogensbeheer als percentage van gemiddeld belegd vermogen	2022	2021
Kosten vermogensbeheer uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen (excl. transactiekosten)	0,33%	0,33 %
Transactiekosten vermogensbeheer uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,03%	0,05 %
Totaal	0,36%	0,38%

De totale kosten zijn ten opzichte van 2021 gedaald, zowel in absolute als relatieve zin. Dit is het gevolg van:

- Lagere transactiekosten voor zowel de internationale portefeuille als de lokale portefeuille. Binnen de internationale portefeuille zijn er minder transacties gedaan. Voor de lokale portefeuille geldt dat er kosten zijn gemaakt voor een aantal nieuwe lokale beleggingen.
- Een afname van het vermogen door de fors negatieve beleggingsrendementen. De beheervergoedingen worden berekend in een percentage van het vermogen. Als het vermogen daalt, neemt de fee in absolute zin af.
- De relatief hoge kosten voor de lokale portefeuille via PMCN worden veroorzaakt doordat het analyseren van beleggingsvoorstellen, juridisch advies en begeleidingskosten relatief hoog zijn ten opzichte van internationale beleggingen. Voor de eerstkomende jaren wordt daarom nog steeds vergelijkbare kosten verwacht omdat de PCN een lokale portefeuille aan het opbouwen is.

Aansluiting met jaarrekening

De toelichting op de vermogensbeheerkosten in het bestuursverslag wijkt op onderdelen af van de kosten gepresenteerd in de jaarrekening. De toelichting in het bestuursverslag gaat uit van de 'Aanbevelingen Uitvoeringskosten' van de Pensioenfederatie, de kosten die worden verrekend binnen de beleggingsfondsen, de transactiekosten en de kosten van het bestuur en bestuursbureau die kunnen worden toegerekend aan het vermogensbeheer. In de jaarrekening zijn de kosten verantwoord overeenkomstig de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving. Daarnaast wordt in de staat van baten en lasten uitgegaan van de daadwerkelijke betalingen in 2022 met betrekking tot vermogensbeheer. Hierdoor ontstaat een verschil in resultaat op beleggingen.

5. Pensioenparagraaf

5.1. Pensioenregeling

De pensioenregeling behelst de uitvoering van de tussen de Minister van Binnenlandse Zaken, sectorwerkgever BES, met de bonden voor overheidsperoneel gesloten pensioenovereenkomst. Deelname is op grond van de Pensioenwet ambtenaren BES verplicht voor de bedrijfstakken overheid, onderwijs en zorg in Caribisch Nederland.

Deze pensioenovereenkomst is een uitkeringsovereenkomst. Het betreft een pensioenafpraak waarbij het te verkrijgen pensioen wordt vastgesteld in concrete jaarlijkse pensioenbedragen.

Per 1 januari 2021 is de pensioenregeling aangepast aan de gewijzigde pensioenovereenkomst zoals door sociale partners vastgesteld. De wijzigingen hebben met name betrekking op de pensioenleeftijd, het opbouwpercentage en het pensioengevend salaris. Hieronder volgt een korte samenvatting van de regeling zoals deze per 1 januari 2021 van kracht is.

De pensioenen die verkregen kunnen worden volgens de pensioenregeling zijn:

- Ouderdomspensioen
- Nabestaandenpensioen (voor gehuwden)
- Wezenpensioen
- Invaliditeitspensioen

De hoogte van deze pensioenen is afhankelijk van de diensttijd en de pensioengrondslag, waarbij de pensioengrondslag gelijk is aan het ambtelijk inkomen verminderd met de franchise. De franchise is gelijk aan het product van 12 maal 10/7 van het bedrag van de maandelijkse uitkering van het wettelijke ouderdomspensioen zonder toeslagen, bedoeld in de Wet AOV BES. Het gaat hier om de hoogste uitkering van de eilanden Bonaire, Saba en Sint-Eustatius. Het pensioengevend salaris dat voor de berekening in aanmerking wordt genomen bedraagt maximaal USD 47.500 (in 2022) en wordt jaarlijks aangepast aan de structurele loonstijging bij Rijksdienst Caribisch Nederland.

Het ouderdomspensioen gaat in op de eerste van de maand waarin de (gewezen) deelnemer de 66-jarige leeftijd, dan wel de 65-jarige leeftijd indien de deelnemer geboren is voor 1 januari 1964, bereikt. Er is sprake van een middelloonregeling. De jaarlijkse opbouw van het ouderdomspensioen is gelijk aan 1,71% van de pensioengrondslag mits de kostendeekkende premie lager is dan de maximum premie van 22% van de salarissom. Als dat niet het geval is dient PCN het opbouwpercentage zodanig aan te passen dat de kostendeekkende premie uitkomt op de maximum premie.

Het nabestaandenpensioen bedraagt 70% van het ouderdomspensioen. Het wezenpensioen bedraagt voor pensioengerechtigde kinderen 14% van het ouderdomspensioen, waarbij een verdubbeling geldt voor volle wezen.

Het fonds heeft een pensioenreglement vastgesteld conform de overeengekomen pensioenregeling. De verhouding tussen de aangesloten werkgevers en het fonds is vastgelegd in een uitvoeringsreglement.

5.2. Indexatie- en kortingsbeleid

Indexatie

Het fonds kent een voorwaardelijke toeslagregeling. Uitgangspunt hierbij is dat de pensioenaanspraken en pensioenrechten in principe jaarlijks per 1 januari worden aangepast aan de prijsontwikkeling. Onder prijsontwikkeling wordt verstaan het gemiddelde van de prijsontwikkelingen van Saba, Sint-Eustatius en Bonaire gewogen naar het aantal inwoners per eiland. Hierbij geldt de prijsontwikkeling ultimo november volgens de publicatie van het CBS.

Jaarlijks stelt het bestuur van het fonds vast of en in hoeverre de financiële positie van het fonds toereikend is om de hiervoor genoemde indexatie te financieren. Het bestuur van het fonds beslist vervolgens of en in hoeverre de hiervoor genoemde indexatie geheel of gedeeltelijk kan worden verleend. De mate van indexatie is afhankelijk van de financiële positie van het fonds ultimo september van enig jaar.

Indexatie wordt gefinancierd uit het beleggingsrendement. Er is geen recht op indexatie. PCN houdt geen reserve aan om de toekomstige indexatie te kunnen toekennen en er wordt geen opslag op de premie gehanteerd voor de indexatieverlening.

Indien de financiële positie van het fonds als voldoende kan worden beschouwd, zal in beginsel volledige indexatie worden verleend. De financiële positie van het fonds is toereikend indien het vermogen van het fonds ten minste uitkomt op het vereist eigen vermogen. Als de dekkingsgraad minder dan 110% is, wordt geen indexatie verleend. In andere gevallen wordt de indexatie in principe bepaald op basis van lineaire interpolatie tussen 110% en de vereiste dekkingsgraad.

Indien slechts gedeeltelijke indexatie kan worden verleend, gebeurt dit in gelijke mate voor zowel pensioenaanspraken als pensioenrechten. Per 1 januari 2023 is conform het indexatiebeleid geen toeslag verleend.

Een besluit om in enig jaar een indexatie te verlenen, vormt geen garantie voor in toekomstige jaren te verlenen indexatie. Ook een aaneengesloten indexering over een reeks van jaren houdt geen inperking in van de beleidsvrijheid die het bestuur van PCN heeft.

Kortingsbeleid

Pensioenaanspraken en –rechten kunnen alleen worden gekort indien is voldaan aan het bepaald in artikel 13e van de PW BES en artikel 18a Regeling PW BES. Het is een noodmaatregel wanneer alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid zijn ingezet, zoals uitgewerkt in een korte termijn herstelplan. Er wordt niet meer gekort dan strikt nodig is om voldoende te kunnen herstellen. De noodmaatregel korten verlaagt de pensioenen voor alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden in beginsel in gelijke mate en daarmee in beginsel evenwichtig. Gegeven de aard en de opzet van de pensioenregeling is het naar de mening van het bestuur niet nodig om onderscheid te maken naar deelnemers, gewezen deelnemers of pensioengerechtigden, dan wel naar leeftijdscohorten. Er kunnen echter situaties voorkomen die het bestuur doen besluiten om af te wijken van dit principe, bijvoorbeeld als een specifieke groep recentelijk al heeft bijgedragen aan het herstel of als een korting een specifieke groep disproportioneel raakt.

Financieel herstel: ongedaan maken korten / toekennen van een inhaalindexatie

Wanneer de financiële situatie van het pensioenfonds het toelaat, bestaat de mogelijkheid voor PCN tot het ongedaan maken van een korting of een toekennen van een inhaalindexatie (repareren van niet toegekende indexaties) onder de volgende voorwaarden:

- Het ongedaan maken van een korting of het toekennen van een inhaalindexatie mag niet leiden tot een dekkingsgraad lager dan de vereiste dekkingsgraad;
- Het ongedaan maken van een eerdere vermindering van aanspraken en rechten heeft voorrang op een inhaalindexatie;
- Aan het besluit tot het ongedaan maken van een korting of het toekennen van een inhaalindexatie ligt een continuïteitsanalyse ten grondslag, die inzicht geeft in de verwachte ontwikkeling van de dekkingsgraad na ongedaan making van een korting of toekenning van een inhaalindexatie.

Er wordt maximaal eenmaal per jaar gecompenseerd.

5.3. Financiering

Kostendeekkende premie

Het fonds stelt jaarlijks een kostendeekkende premie vast. Voor 2022 werd deze premie bepaald als de som van de volgende componenten:

- a. Actuariële koopsom voor de inkoop van de nieuwe aanspraken;
- b. Risicopremie voor het overlijdensrisico;
- c. Risicopremie voor het arbeidsongeschiktheidsrisico (10% over de bedragen in de voorgaande bullits);
- d. Opslag voor solvabiliteit conform artikel 32 lid 4 van de PW BES. PCN stelt de opslag voor solvabiliteit (ofwel het vereist eigen vermogen) vast op basis van de feitelijke beleggingsmix met als minimum het vereist eigen vermogen op basis van de strategische beleggingsmix. Voor het bepalen van de schokken met betrekking tot het renterisico (S1) wordt uitgegaan van de USD-swapcurve;
- e. Geschatte uitvoeringskosten, zijnde de uitvoeringskosten exclusief de kosten vermogensbeheer. De geschatte uitvoeringskosten worden gebaseerd op 3,63% van de pensioengrondslagsom. De kosten vermogensbeheer worden gefinancierd uit de beleggingsopbrengsten.

Feitelijke premie

De feitelijk ontvangen premie dient ten minste gelijk te zijn aan de kostendeekkende premie. Voor 2021, 2022 en 2023 is de feitelijke premie door sociale partners vastgesteld op 22% van de gemaximeerde salarissom.

Elke werkgever is een pensioenbijdrage aan het pensioenfonds verschuldigd voor iedere in zijn dienst zijnde werknemer. De premie wordt jaarlijks vastgesteld. De pensioenpremie wordt geheven over de pensioengrondslag waarbij 1/3 van de premie door de werkgever wordt ingehouden op het salaris van de deelnemer, en 2/3 ten late komt van de werkgever. In 2022 kwam de feitelijke premie van 22% van de gemaximeerde salarissom overeen met 38,4% van de pensioengrondslag. Voor 2023 is dit 45,6% van de pensioengrondslag. Het percentage van de pensioengrondslag is hoger omdat de verhouding tussen pensioengrondslagsom en gemaximeerde salarissom is gewijzigd als gevolg van een fors gestegen franchise.

Incassobeleid

Het bestuur hecht veel belang aan tijdige premiebetaling en hanteert een stringent incassobeleid. Indien de werkgever de pensioenbijdragen niet of niet volledig betaalt, zal het pensioenfonds de betrokken werkgever uiterlijk een maand na het verstrijken van de betalingstermijn een eerste

aanmaning sturen. Indien daarop binnen een maand niet of niet volledig is betaald, zal het pensioenfonds de werknemers hierover informeren (tenzij een betalingsregeling is afgesproken). Gelijktijdig zal het fonds de premie, wettelijke of reglementaire boeten en aanmaningskosten invorderen per dwangbevel.

Indien drie maanden daarna nog steeds niet of niet volledig is betaald, zal het pensioenfonds de opbouw van pensioenaanspraken van de betrokken werknemers beëindigen, onderscheidenlijk beperken en de pensioenaanspraken op risicobasis geheel of gedeeltelijk doen vervallen.

6. Beleggingsparagraaf

6.1. Terugblik economie en financiële markten 2022

Het jaar 2022 stond bol van de ontwikkelingen en spanningen op allerlei gebied: geopolitiek, politiek, inflatie, klimaat, economische groei en financiële markten.

2022: een veelbewogen jaar

De hoogste inflatie sinds de jaren zeventig, het grootste militaire conflict op Europese bodem sinds de Tweede Wereldoorlog, de grootste verliezen in obligatiemarkten sinds 1788, de kortst zittende Britse premier ooit: aan superlatieven om 2022 te beschrijven is geen gebrek. Het jaar volgt op een periode die sowieso gekenschetst kan worden als 'hoog volatiel'. In vier jaar tijd zijn we van 'laat-cyclisch' (2018-2019), naar 'depressie' (2020), via de (geflopte) 'Summer of Love' (2021), naar accelererende inflatie gegaan. Voeg hier de opkomst van politieke polarisatie en populisme aan toe en het is niet moeilijk om een heel somber beeld te schetsen van de 'State of the Nation' van de wereld in 2022. Combineer volatiliteit in de macro-economie met volatiliteit in de (geo)politiek en het zal niet verbazen dat ook financiële markten zich dit jaar niet onbetuigd hebben gelaten, qua volatiliteit.

Geopolitiek

De geopolitieke notie is helemaal terug van weggeweest. Directe aanleiding was de inval van Rusland in buurland Oekraïne op 24 februari 2022. President Poetin van Rusland beoogt de vroegere grandeur van het Russische rijk te herstellen. In Azië is China bezig haar invloedssfeer uit te breiden, zowel in Hongkong als in Taiwan. De angst bestaat dat China een vergelijkbare inval in Taiwan zal bewerkstelligen, naar voorbeeld van Rusland in Oekraïne. Het resultaat van dit alles is veranderende machtsblokken en pogingen van VS en NAVO om het dreigende verlies aan leiderschap en verstoringen in de "balance of powers" te herstellen.

Politiek

In de VS heeft president Biden aan politieke invloed verloren na de tussentijdse verkiezingen op 8 november 2022. De partij van president Biden, de Democraten, behouden hun macht in de Senaat, maar verliezen de macht in het Huis van Afgevaardigden aan de Republikeinen. Dat kan grote gevolgen hebben voor de steun van de VS aan Oekraïne en voor de uitvoering van het klimaat- en duurzaamheidsprogramma van Biden. In Europa is Rishi Sunak benoemd tot premier van het VK, na een kort dienstverband van Liz Truss, die op haar beurt Boris Johnson opvolgde. In Azië gaat president Xi Jinping een nieuwe vijfjaarstermijn in als president van China. Zijn problematische aanpak van binnenlandse problemen als COVID-19, de teruglopende economische groei en sterk oplopende jeugdwerkloosheid spelen hem daarbij vooralsnog niet bij parten.

Inflatie

In economische zin is de hoge inflatie in de Westerse wereld een groot probleem voor de economieën aldaar. Belangrijkste oorzaak is de verstoorde vraag- en aanbodverhoudingen. Begin dit jaar veerden economieën op vanwege een inhaalvraag na de productie-uitval en verstoringen in de vervoerscapaciteit vanwege COVID-19 in 2020 en 2021. De inval van Rusland in Oekraïne leidde tot een enorme terugval van aanbod van graan en de export ervan naar de wereldwijde afzetgebieden. Vervolgens kneep Rusland de levering van olie en gas naar Europa af. De prijzen van allerlei grondstoffen zijn geëxplodeerd en hebben geleid tot hoge inflatiecijfers. De bevolking ondervindt hiervan de directe gevolgen. Maatregelen van overheden en monetaire autoriteiten beogen de ergste financiële pijn te verzachten. Desondanks is het zeer de vraag of inflatie(verwachting) al haar piek heeft bereikt.

Klimaat

Het in Europa en VS enthousiast ingezette programma om duurzaamheidsmaatregelen in te voeren en te komen tot klimaatherstel is danig op de proef gesteld door de exploderende energieprijzen en de maatregelen ter vermindering van de Europese afhankelijkheid van olie en gas uit Rusland. De urgentie tot het nemen van klimaatmaatregelen is overduidelijk groter geworden, maar het is de vraag wat de pragmatische aanpak van de energie- en oorlogscrisis door overheden zal doen met het tijdsplan voor het behalen van de klimaatdoelstellingen die de overheden zichzelf hebben opgelegd. Maar vooral ook met de extreme consequenties die het gevolg kunnen zijn van klimaatverandering, zoals overstromingen, verdroging, hittegolven, bosbranden, nieuwe conflicten en vluchtelingenstromen.

Economische groei

Groeivoorzichten zijn in 2022 wereldwijd verslechterd, met zelfs vrees voor recessie in de nabije toekomst. In de VS heeft de Federal Reserve ('FED') de economie moeten afkoelen om de inflatie te temperen. Zo is de FED overgegaan tot het afbouwen van haar balans en tot het verhogen van de rente van 4,25% tot 4,50% (december 2022). In Europa heeft de Europese Centrale Bank ('ECB') vergelijkbare rentestappen gezet en de rente verhoogd van -0,5% tot 0,75% (september 2022). De ECB heeft nadrukkelijk last van het grote verschil in financiële en economische slagkracht tussen de verschillende landen van de Europese Unie. Centrale banken voeren een balanceer-act uit om enerzijds de inflatie te beteugelen en anderzijds de economische groei niet te veel te vertragen. Beide centrale banken beoordelen toekomstige vervolgstappen in het licht van de relevante economische ontwikkelingen. Het zal duidelijk zijn dat factoren als oorlog(sdreiging), oploeiende pandemieën (COVID-19, apenpokken), klimaatveranderingen en het snel veranderende (geo)politieke landschap die uitdaging alleen maar groter maken.

Financiële markten

In de VS en Europa ontberen aandelenmarkten de tot voor kort accommoderende beleidssteun van centrale banken nu die stapsgewijs zijn overgegaan tot het beëindigen van opkoopprogramma's (ECB), balansverkorting (FED) en het doorvoeren van renteverhogingen. De hierboven beschreven andere ontwikkelingen vergroten de onzekerheid voor beleggers. Aandelenmarkten laten in 2022 per saldo een dalende trend zien. Obligatiemarkten zijn eveneens hard geraakt door oplopende kapitaalmarktrentes. Rente- en swapcurves zijn inmiddels op structureel hogere niveaus komen te liggen.

6.2. Strategisch beleggingsbeleid

Doelstelling beleggingsbeleid

Het hoofddoel van het beleggingsbeleid is, gegeven de risicobereidheid, het leveren van een optimale bijdrage aan het veiligstellen van de pensioenaanspraken. Gestreefd wordt naar rendementsoptimalisatie binnen een aanvaardbaar risicoprofiel en binnen de door het bestuur vastgestelde risicokaders en rekening houdend met:

- De lang- en kortlopende verplichtingen van het fonds;
- De solvabiliteitseisen die aan haar worden gesteld;
- Het premiebeleid.

Beleggingsbeleid 2022

Het pensioenfonds voert het volgende strategische beleggingsbeleid:

- De portefeuille is onderverdeeld in een matchingportefeuille, een returnportefeuille en lokale beleggingen. Met de matchingbeleggingen volgt PCN de ontwikkeling van de nominale verplichtingen binnen de beleggingskaders van PCN. Met de return- en lokale beleggingen wordt getracht extra rendement te behalen voor het kunnen voldoen aan de toeslag-ambitie;
- De returnportefeuille bestaat uit aandelen, bedrijfsobligaties met een wat lagere kredietwaardigheid, inflatie gerelateerde obligaties en staatsobligaties van opkomende markten uitgegeven in zowel lokale valuta als 'harde' valuta (zoals Amerikaanse dollar en Euro). Het doel van de returnportefeuille is additioneel rendement te genereren boven het rendement van de pensioenverplichtingen om onder andere inflatiecorrectie te kunnen bieden;
- De portefeuille lokale beleggingen bestaat uit lokale leningen en vastgoedbeleggingen. Het doel van de lokale beleggingen is het genereren van additioneel rendement en bijdragen aan de economische ontwikkelingen op de BES eilanden;
- De matchingportefeuille bestaat uit US STRIPS en cash fondsen en ook rentederivaten zijn toegestaan. Het doel van de matchingportefeuille is om het renterisico van de beleggingen uit hoofde van de marktwaardering van de verplichtingen te reduceren. Het renterisico wordt voor een groot deel afgedekt op markttrente. De mate van afdekking hangt af van de hoogte van de rente;
- Er wordt belegd in aandelen uit Europa, Noord-Amerika, Japan, Verre Oosten exclusief Japan en opkomende landen;
- De beleggingen worden deels actief en deels passief beheerd. Actief beheer betekent dat de managers van de verschillende onderdelen van de portefeuille de mogelijkheid hebben om binnen de door het bestuur gestelde grenzen af te wijken van de benchmark om extra rendement te behalen. Bij passief beheer volgen de beheerders zo nauwkeurig mogelijk hun benchmarks teneinde de rendements- en risicokarakteristieken hiervan na te bootsen. Aandelen uit opkomende landen, bedrijfsobligaties met een wat lagere kredietwaardigheid en staatsobligaties van opkomende markten uitgegeven in 'harde' valuta worden actief beheerd. De overige aandelenregio's, staatsobligaties van opkomende markten uitgegeven in lokale valuta en de matchingportefeuille worden passief beheerd;
- Tactisch beleid tussen de verschillende beleggingen wordt niet toegestaan.

Criteria en beleggingsuniversum portefeuille

Categorie	Universum	Restricties	Benchmark
US Staatsobligaties en renteswaps	US staatobligaties, inflation linked staatobligaties en US renteswaps	US staatobligaties, STRIPS1 en TIPS2 , central cleared US renteswaps	- Voor US staatobligaties en renteswaps: afgedekte verplichtingen - Voor US inflation linked bonds: Bloomberg U.S. Government Inflation-linked Bond Index.
Cash fonds	Cash, repo's en kortlopend schuld papier (in euro uitgegeven)	Dagelijkse liquiditeit Minimale rating AAA (of equivalent)	7-Day LIBID
Aandelen Europa	Beursgenoteerde Europese aandelen en financiële derivaten	Passief	MSCI Europe Net Index (USD)
Aandelen Noord-Amerika	Beursgenoteerde Noord-Amerikaanse aandelen en financiële derivaten	Passief	MSCI North America Net Index (USD)
Aandelen Japan	Beursgenoteerde Japanse aandelen en financiële derivaten	Passief	MSCI Japan Net Index (USD)
Aandelen Pacific ex-Japan	Beursgenoteerde aandelen van bedrijven uit Pacific ex-Japan en financiële derivaten	Passief	MSCI Pacific ex-Japan Net Index (USD)
Aandelen opkomende landen	Beursgenoteerde aandelen van bedrijven uit opkomende landen en financiële derivaten	Actief	MSCI Emerging Markets Net Index (USD)
Obligaties High Yield	'Sub investment grade' obligaties uitgegeven door Amerikaanse en Europese bedrijven	Actief -	Barclays US Corporate High Yield + Pan European High Yield (2,5% cap) market weighted index ex financials (USD Hedged)

Emerging Market Debt Hard Currency	Obligaties en geldmarkt- instrumenten, financiële uitgegeven door debiteuren uit opkomende landen en genoteerd USD, EUR, CHF, GBP en JPY, alsmede financiële derivaten en asset backed securities	Actief –	JPM EMBI Global Diversified Index (USD)
Emerging Market Debt Local Currency	Obligaties, geldmarkt- instrumenten, uitgegeven door debiteuren uit opkomende landen en genoteerd in de 'eigen' valuta, alsmede liquiditeiten	Passief	JPM ESG GBI Emerging Markets Global Diversified Local Currency Index
Lokale beleggingen	Leningen, obligaties, deposito's, cash, vastgoed	Actief	Voor de beoordeling van de categorie: rendement van wereldwijd high yield over een periode van 5 jaar. Voor de berekening van het rendement van de benchmark van de totale portefeuille wordt het rendement voor de benchmark van de lokale beleggingen gelijk gesteld aan het rendement op de lokale portefeuille.

6.3. Ontwikkelingen beleggingsbeleid in 2022

Aanvullende premiestorting Nederlandse Staat

Begin 2022 is het jaarlijkse aanvullende premiebedrag over 2021 uit hoofde van de claim op de Nederlandse Staat ontvangen en geheel belegd. Eind 2022 is de aanvullende premie van 2022 ontvangen.

Lokale beleggingen

Eén van de investment beliefs van PCN is dat zij vanuit risico/rendement afwegingen en maatschappelijke doelstellingen ervoor kiest om een deel van haar middelen te beleggen in de lokale economie. De lokale beleggingen dienen maatschappelijk relevant te zijn. In 2018 is de eerste lokale

belegging gedaan via een daarvoor opgerichte participatiemaatschappij PMCN. Inmiddels bestaat de portefeuille uit een elftal investeringen en zal de komende jaren verder worden uitgebreid. Voor de beoordeling van investeringen is een kredietbeoordelingsbeleid opgesteld.

Renteafdeckingsstrategie

Het beleid van het fonds is dat binnen de portefeuille gestuurd wordt op een renteafdekking in een marktwaarde omgeving. PCN heeft sinds 2022 als doel het marktrenterisico volgend uit de nominale voorziening pensioenverplichtingen strategisch voor 45% af te dekken. Dit percentage is gedurende 2022 in twee stappen verhoogd naar 55%. Het afdeckingspercentage kent een bandbreedte van +5%-punt en -5%-punt. De renteafdekking is met US STRIPS en cashfondsen ingevuld onder andere om een relatief goede 'fit' te bereiken met het looptijdenprofiel van de verplichtingen en om het curverisico te reduceren. Daarbij is expliciet een matchingportefeuille in het leven geroepen. PCN kan in haar renteafdeckingsstrategie gebruik maken van derivaten via central clearing. Vanuit rendementsoogpunt wordt dit nog niet gedaan.

Op basis van de vastgestelde dynamische rentestafel, waarbij het afdeckingspercentage hoger wordt naarmate de rentestand lager is en vice versa, zou de rente afdekking eind 2022 eigenlijk hoger moeten zijn. De rente liep in 2022 fors op, waardoor de renteafdekking gedurende het jaar ook is aangepast. Gezien de verwachting van aanhoudende hoge inflatie en hogere rentes, is mede om deze redenen besloten de rente afdekking niet verder te verhogen dan 55%.

De dynamische rentestafel wordt in 2023 geëvalueerd vanwege de fors gewijzigde economische omstandigheden.

Inflation linked bonds

In de eerste instantie is op basis van zorgvuldig kwantitatief en kwalitatief onderzoek en een zorgvuldige afweging van de uitkomsten versus de door het bestuur vastgestelde uitgangspunten besloten om 5% US inflation linked bonds (US TIPS) aan de portefeuille toe te voegen ten laste van US STRIPS. Begin 2022 is nader onderzoek gedaan naar verdere ophoging naar 10% en heeft het bestuur om dezelfde redenen besloten de verhoging tot 10% in stappen in 2022 door te voeren. Het renterisico van inflation linked bonds wordt meegenomen in de rente afdekking.

Emerging Market Debt Hard Currency

BlackRock heeft eind 2021 voorgesteld om als gevolg van de beëindiging van de overeenkomst tussen Nordea en PGIM, alternatieven te onderzoeken voor deze beleggingscategorie. Daarbij heeft het bestuur ook de keuze voor actief beheer herijkt. Het bestuur heeft besloten tot actief beheer en een fonds van PGIM, waarbij een directe overeenkomst geldt tussen het fonds en PGIM.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds wil als investeerder een belangrijke maatschappelijke bijdrage leveren. Daarom heeft het pensioenfonds ervoor gekozen om een verantwoord beleggingsbeleid toe te passen. Dit betekent dat het pensioenfonds enerzijds aandacht heeft voor het niet opnemen van 'slechte' beleggingen in de portefeuille, zoals beleggen in clusterbommen en beleggingen in ondernemingen die een van de tien universele principes van de Global Compact structureel en in grove mate schenden.

Bij het maken van investeringsbeslissingen kijkt het pensioenfonds anderzijds ook naar maatschappelijke effecten door bij elke investeringsbeslissing het aspect duurzaamheid mee te

wegen. Hoe het pensioenfonds dit doet is vastgelegd in het beleid verantwoord beleggen, dat begin 2020 is vastgesteld.

Het pensioenfonds heeft in 2022 een deelnemersonderzoek uitgevoerd over het onderwerp duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord beleggen. Uiteindelijk zijn er 168 volledige reacties op het onderzoek geweest. Het pensioenfonds is blij met deze reacties en het pensioenfonds houdt tegelijkertijd bij het beoordelen van de uitkomsten rekening met een foutmarge voor de representativiteit van de uitkomsten. Samengevat zijn de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek:

- Een significante meerderheid vindt het belangrijk dat PCN duurzaam belegt en gelooft hierbij dat duurzaam beleggen op de lange termijn tot een beter pensioen leidt;
- Deelnemers verwachten dat het pensioenfonds kritisch blijft op de impact van duurzaam beleggen op het pensioen van deelnemers;
- Deelnemers vinden het belangrijk dat het pensioenfonds in gesprek gaat met de bedrijven waarin wordt belegd;
- Deelnemers vinden alle drie de hoofdthema's Milieu, Maatschappij en Goed en eerlijk bestuur van ondernemingen belangrijk, waarbij er een lichte voorkeur is voor het thema goed en eerlijk bestuur. Vanuit de Sustainable Development Goals (SDG's) kiezen de meeste deelnemers voor de thema's betaalbare energie en goede gezondheid en welzijn.
- Een ruime meerderheid wil bedrijven uitsluiten die de algemene principes in grove mate en systematisch schenden en bedrijven die betrokken zijn bij de handel in wapens. Tabakverkoop en – productie wordt door 51% gekozen als uitsluitingsthema

Daarnaast heeft het pensioenfonds in 2022 het beleid verantwoord beleggen geëvalueerd. Het pensioenfonds heeft haar doelstellingen voor een groot deel behaald:

- De volledige portefeuille voldoet aan de sanctiewetgeving en de wettelijke verplichtingen ten aanzien van clustermunitie. Binnen alle beleggingscategorieën wordt een uitsluitingsbeleid toegepast waar in ieder geval een screening op het schenden van de internationale principes is opgenomen.
- Het pensioenfonds stimuleert duurzame en economische ontwikkelingen waarbij voting- en engagement belangrijke instrumenten zijn. Voor zowel EMD HC als EMD LC belegt het pensioenfonds in een ESG variant van het beleggingsfonds.
- Het pensioenfonds heeft een integrale ESG rapportage. Dit rapport geeft een overzicht over hoe het pensioenfonds integraal presteert op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen ten opzichte van de eigen doelstellingen.
- De realisatie van de doelstelling voor de omvang van de lokale beleggingen is achtergebleven, hoewel het pensioenfonds wel diverse commitment heeft gedaan.

Op basis van de uitkomsten van het deelnemersonderzoek en de evaluatie van het beleid verantwoord beleggen, heeft het bestuur in 2022 de volgende besluiten genomen:

1. De uitgangspunten van het beleid verantwoord beleggen zijn aangescherpt:
 - De huidige beleggingsovertuiging is uitgebreid met de motivatie dat duurzaam beleggen op de lange termijn naar verwachting leidt tot een beter risico- en rendementsprofiel;
 - De volgende thema's worden als aandachtsgebied benoemd in het beleid verantwoord beleggen: Good Governance, betaalbare, duurzame energie en goede gezondheid en welzijn;
2. Het pensioenfonds formuleert als aanvullende doelstelling: onderzoek doen naar het verlagen van de CO2-uitstoot van de liquide beleggingsportefeuille;
3. Het pensioenfonds implementeert binnen de matchingportefeuille voor de liquide middelen, het duurzame geldmarktfonds.

Begin 2023 is het beleid op basis van deze besluiten geactualiseerd.

6.4. Kerngegevens

Kerngegevens belegd vermogen Ultimo 2022	Mandaat	Waarde 31-12-2022	Waarde 31-12-2022 Uitgedrukt als %	Rendement Portefeuille	Rendement Benchmark
Matching	43,5 %		41,1%		
Staatsobligaties VS en geldmarktfonds	100,0%	208.400	41,0%	-30,5%	-25,2%
Return	51,5 %		52,3%		
Aandelen Europa	6,9%	37.971	7,5%	-14,3%	-14,3%
Aandelen Amerika	18,3%	94.360	18,6%	-20,6%	-20,1%
Aandelen Opkomende markten	6,0 %	29.466	5,8%	-23,0%	-20,1%
Aandelen Japan	2,6%	13.785	2,7%	-17,9%	-16,6%
Aandelen Verre Oosten excl. Japan	1,2%	6.385	1,3%	-7,1%	-5,7%
Obligaties opkomende landen HC	2,5%	13.380	2,6%	-17,9%	-17,8%
Obligaties opkomende landen LC	4,0 %	20.307	4,0%	-11,3%	-11,7%
Inflation Linked Bonds	10,0%	50.131	9,9%	-9,8%	-9,6%
Illiquide portefeuille	5,0%		6,6%		
Obligaties High Yield	0,0%	17.594	3,5%	-7,9%	-10,4%
Lokale beleggingen	5,0%	15.693	3,1%	1,2%	1,2%
Overig (cash)	0,0%	382	0,1%	n/a	n/a
Totaal	100,0%	507.073	100,0%	-20,7%	-18,7%

Kerngegevens belegd vermogen Ultimo 2021	Mandaat	Waarde 31-12-2021	Waarde 31-12-2021 Uitgedrukt als %	Rendement Portefeuille	Rendement Benchmark
Matching	53,5%		46,9%		
Staatsobligaties VS en geldmarktfonds	100%	295.774	46,9%	-5,1%	-4,3%
Return	41,5%		46,9%		
Aandelen Europa	6,9%	50.752	8,0%	15,3%	15,7%
Aandelen Amerika	18,3%	145.342	23,0%	27,5%	27,4%
Aandelen Opkomende markten	6,0%	34.881	5,5%	-4,4%	-2,5%
Aandelen Japan	2,6%	16.784	2,7%	1,4%	1,6%
Aandelen Verre Oosten excl. Japan	1,2%	8.038	1,3%	5,2%	4,5%
Obligaties opkomende landen HC	2,5%	16.294	2,6%	-1,1%	-1,8%
Obligaties opkomende landen LC	4,0%	23.899	3,8%	-9,9%	-9,5%
Illiquide portefeuille	5,0%		6,2%		
Obligaties High Yield		26.411	4,2%	3,8%	5,1%
Lokale beleggingen		12.515	2,0%	4,9%	4,9%
Overig (cash)	0,0%	228	0,0%	n/a	n/a
Totaal	100,0%	629.912		3,7%	3,9%

Per 31 december 2022 bevinden alle onderscheiden beleggingscategorieën in bovenstaande tabel zich binnen de gehanteerde bandbreedtes van het mandaat.² In het eerste kwartaal van 2022 is de portefeuille geherbalanceerd.

² Deze tabellen zijn gebaseerd op de rapportages einde jaar van de custodian en kunnen afwijken van de beleggingswaarden in de jaarrekening. In de jaarrekening zijn nog correcties verwerkt.

6.5. Performance

Het rendement op de beleggingsportefeuille over 2022 komt uit op -20,7% ten opzichte van een benchmarkrendement van -18,7%. Alle beleggingscategorieën, met uitzondering van de lokale beleggingsportefeuille, behaalde forse negatieve rendementen.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden portefeuilles laten over 2022 allemaal negatieve rendementen zien. Dit als gevolg van de gestegen rente. Buiten de Emerging Market Debt – Local Currency investering en de Gloabl High Yield is er op elke categorie binnen de vastrentende waarden sprake van een underperformance ten opzichte van de benchmark.

US Staatsobligaties / matchingportefeuille

De US STRIPS-portefeuille (inclusief geldmarktfonds) behaalt met een rendement van -30,1% over 2022 een underperformance ten opzichte van haar benchmark (-25,2%). Deze underperformance wordt verklaard door het verschil in ontwikkelingen die de STRIPS-curve en USD swaprente in deze periode hebben doorgemaakt.

High Yield

De beleggingscategorie Global High Yield laat over 2022 een rendement zien van -7,9%. De benchmark presteert over de verslagperiode -10,4%. Er is dus sprake van mooie outperformance.

Emerging Market Debt - Hard Currency en Local Currency en Inflation Linked Bonds

De beleggingen in Emerging Market Debt – Hard Currency laat met een rendement van -17,9% een beperkte underperformance zien ten opzichte van de benchmark, -17,8%. Ook bij de Inflation Linked Bonds die rendeerd met -9,8% was een underperformance te zien doordat de benchmark van -9,6% niet werd gehaald. Door het passieve beheer is dit het gevolg van kosten. De beleggingen in Emerging Debt Local Currency laten een rendement van -11,3% zien. Hiertegenover staat een benchmarkrendement van -11,7%, in dit geval is er wel sprake van een outperformance.

Aandelen

Na wederom een turbulent jaar op de aandelenmarkt laat de aandelenportefeuille, die tot de returnportefeuille behoort, op totaalniveau over de verslagperiode een fors negatief rendement zien van -18,9%. Dit is een underperformance ten opzichte van de benchmark, die -18,1% rendeerd. De grootste bijdrage aan het absolute rendement is geleverd door de aandelen Noord-Amerika, Europa, Japan en de aandelen opkomende markten. Het aandeel Pacific liet een minder negatief rendement zien.

De portefeuille Europese aandelen rendeerd over 2022 -14,3%. Het benchmarkrendement over de dezelfde periode bedraagt ook -14,3%, wat ook het doel is van het passieve beheer.

De portefeuille Amerikaanse aandelen laat een rendement van -20,6% zien. Dit is iets minder goed dan het benchmarkrendement, dat -20,1% bedroeg.

De belegging in Japanse aandelen laat een rendement zien van -17,9% over 2022. Dit is een underperformance in verhouding tot de benchmark, die rendeerd met -16,6%. De portefeuille Verre Oosten exclusief Japan laat over de verslagperiode een performance zien van -7,1%, ook een underperformance ten opzichte van het benchmarkrendement van -5,7%.

De belegging in aandelen opkomende markten boekte over 2022 een negatief rendement van – 23,0%. Dit is een forse underperformance in verhouding tot het benchmarkrendement van -20,1%.

6.6. Maatschappelijk verantwoord beleggen en corporate governance

Maatschappelijk verantwoord beleggen beleid

Het pensioenfonds kiest vanuit ethische en maatschappelijke doelstellingen voor een lange termijn verantwoord beleggen beleid. PCN gelooft erin dat beleggingen in ondernemingen die rekening houden met duurzaamheid op de lange termijn naar verwachting leiden tot een beter risico- en rendementsprofiel en tot een positief maatschappelijk rendement. De primaire doelstelling van het pensioenfonds blijft ten alle tijden het uitvoeren van de pensioenregeling. Het pensioenfonds doet dit op een verantwoorde wijze. Voor de beleggingen, zowel lokaal als internationaal, betekent dit dat moet worden voldaan aan een aantal minimum normen en waarden ten aanzien van 'ESG' – dit staat voor:

- Environmental (milieu);
- Social (sociaal);
- Governance (bestuur).

Dit betekent dat niet alle beleggingen in aanmerking komen voor de portefeuille van het pensioenfonds. Hetzelfde geldt voor de vermogensbeheerorganisaties waar het pensioenfonds mee samenwerkt. Deze partijen dienen aan bepaalde voorwaarden te voldoen. Integrale ESG rapportage Om de uitvoering van het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid goed te kunnen monitoren, worden integrale rapportage opgesteld. Deze geeft inzicht in de doelstellingen van het fonds ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen, de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het beleid en de mate waarin aan doelstellingen en beleid wordt voldaan.

BlackRock

De beleggingsfondsen van BlackRock sluiten beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn bij controversiële wapens uit. BlackRock zelf voldoet aan de UNPRI en UN Global Compact. Door actief de dialoog aan te gaan met de ondernemingen ('engagement') en door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen ('proxy voting') kan het Investment Stewardship team van BlackRock actief ondernemingen bewegen tot beter sociaal, milieu-gerelateerd en ethisch gedrag. Het beleid dat BlackRock volgt, staat op de publiek toegankelijke BlackRock 'Investment Stewardship' website. BlackRock rapporteert uitgebreid over haar activiteiten op dit vlak middels zowel directe communicatie als publieke verslaglegging op voornoemde website. Ook biedt BlackRock een perspectief op de ontwikkelingen in de markt en heeft het in 2021 klimaatbewuste componenten geïntegreerd in hun capital market assumptions.

Robeco

Het Robeco High Yield Bonds fonds heeft een uitsluitingsbeleid dat alle investeringen in controversiële wapens uitsluit (d.w.z. biologische, chemische, cluster wapens, en anti persoonsmijnen). Het fonds integreert 'Environmental, Social en Governance' (ESG) kwesties in haar investeringsbeslissingen.

PGIM

Sinds juni 2022 is Nordea vervangen door PGIM Inc. PGIM maakt gebruik van een uitsluitingsbeleid waarbij voornamelijk controversiële-, conventionele, nucleaire en civiele (vuur)wapens worden uitgesloten. PGIM rapporteert met regelmaat over de geboekte vooruitgang op ESG zaken en details van ESG-integratie in haar kwartaalrapportages.

Legal & General

Legal & General heeft de UNPRI en de UN Global Compact richtlijnen ondertekend. Daarnaast integreren zij ESG criteria in de selectie van de beleggingen. Deze criteria zijn verwerkt in minimumeisen en ESG scores voor bedrijven en overheden waar het fonds in belegt, op duurzaam, sociaal, en bestuurlijk vlak.

Schröders

Schröders heeft de UNPRI richtlijnen ondertekend. Het Schröders Global Emerging Markets Equity fonds publiceert een duurzaamheidsrapport ieder jaar en ieder kwartaal. Daarnaast maakt Schröders gebruik van instrumenten zoals engagement en voting en worden expliciete uitsluitingen opgenomen in de exclusielijst.

Participatiemaatschappij Caribisch Nederland

Het beleid zoals is vastgesteld door het pensioenfonds is ook van toepassing op PMCN.

6.7. Vooruitblik 2023

Vooruitblikkend naar 2023 lijkt het niet onwaarschijnlijk dat het hoofdthema van 2022 nog een keer voor een hoofdrol zal gaan. Hoe groot zullen de tweede orde effecten van inflatie zijn, hoe hoog moet de beleidsrente worden verhoogd om inflatie onder controle te krijgen en hoe pijnlijk wordt de recessie die we als gevolg daarvan te verwerken krijgen? Kijkend naar de koersbeweging die we in de eerste maand van het nieuwe jaar hebben gezien, lijkt de markt er steeds meer van overtuigd dat het met die recessie wel mee zal vallen. Enerzijds is dit gerelateerd aan het wegebben van de acute vrees voor een zware energiecrisis in Europa. Door het milde winterweer, de hoge voorraden en het gereduceerde gasverbruik is de Europese gasprijs tot onder de 60 euro per megawattuur gedaald, waarmee de crisis gereduceerd is tot een meer behapbaar probleem. Daarnaast heeft de vrij radicale draai in het covidbeleid in China ertoe geleid dat de groeiverwachtingen voor China -en in het verlengde daarvan de groeivoorzichten voor opkomende landen- verbeterd zijn.

Hoewel het begrijpelijk is dat financiële markten opgelucht reageerden op deze ontwikkelingen, lijkt een zachte landing juist weer een gevaar in zich te herbergen dat de inflatie hoger uit zal vallen. Bij het uitblijven van een recessie zullen de arbeidsmarkten krap blijven, waarmee de kans op hoge looneisen alleen maar toenemen. Met name in Europa, waar de reële lonen de afgelopen jaren met meer dan 5% zijn teruggelopen, ligt het gevaar van tweede orde effecten voor inflatie duidelijk op de loer. Als centrale banken hierop reageren door de rente nog verder te verhogen, ligt hiermee alsnog het gevaar op een recessie op de loer. Wellicht dat de markten op dit moment iets te ver op de muziek vooruitlopen.

Overigens zijn er niet alleen risico's: de zware correctie in met name de obligatiemarkt heeft er ook toe geleid dat de lange termijn rendementsverwachtingen er momenteel een heel stuk gunstiger uitzien dan een jaar geleden. Ook de correctie in aandelen heeft ertoe geleid dat de rendementsvoorzichten op de langere termijn zijn verbeterd. Dat dat zeker niet een rechte lijn omhoog zal zijn, moet hierbij voor lief worden genomen.

7. Financiële paragraaf

7.1. Ontwikkeling dekkingsgraad

De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre een pensioenfonds in staat is om aan haar (toekomstige) pensioenverplichtingen te voldoen. Ultimo 2022 is de vereiste dekkingsgraad 115,1% en de minimaal vereiste dekkingsgraad 100,0%. Het pensioenfonds heeft een dekkingstekort als de dekkingsgraad minder dan 100,0% is en een reservetekort als de dekkingsgraad minder dan 115,1% is. Ultimo 2022 is er sprake van een dekkingoverschot van 9 procentpunt en een reservetekort van 6,1 procentpunt. De dekkingsgraad ultimo jaar heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2022	2021
	%	%
Beginstand	115,7	103,3
Premie	0	0,3
Uitkeringen	0,4	0,1
Toeslagen	0	-3,6
Wijziging rentetermijnstructuur	25,1	14,2
Rendement	-25,5	2,7
Actuariële grondslagen	-0,6	0
Andere oorzaken	-6,0	-1,3
Eindstand	109,1	115,7

De dekkingsgraad bedroeg 30 juni 2022 minder dan 100%. Dat betekent dat PCN zich op dat moment niet alleen in een situatie van een reservetekort maar ook van een dekkingstekort bevond. PCN heeft derhalve naast het langetermijn herstelplan ook een korte termijn herstelplan opgesteld per 30 juni 2022 en ingediend bij DNB op 31 augustus 2022.

7.2. Actuariële analyse van het resultaat

De samenstelling van het resultaat over 2022 en 2021 en de wijzigingen daarin blijken uit het volgende overzicht:

	2022	2021
Resultaat uit hoofde van interest en beleggingen	-43.178	85.751
Resultaat uit hoofde van premie	3.785	3.099
Resultaat uit hoofde van kosten:	428	202
Resultaat uit hoofde van uitkeringen:	3	-71
Resultaat uit hoofde van toeslagen:	0	-21.327
Resultaat uit hoofde van kanssystemen:	-848	1.396
Resultaat op herverzekering:	33	125
Resultaat uit hoofde van wijziging actuariële grondslagen en methoden en overige (incidentele) mutaties technische voorziening	-3.168	-1.008
Resultaat uit hoofde van andere oorzaken:	750	92
Eindstand	-42.195	68.259

Hieronder volgen de belangrijkste verklaringen voor het resultaat.

Resultaat op interest/beleggingen

Het resultaat op beleggingen wordt gevormd door de behaalde directe en indirecte beleggingsopbrengsten, de benodigde interesttoevoeging aan de pensioenverplichtingen (gelijk aan 1,72%) en het effect van de wijziging van de rente voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen. Het resultaat wordt voor een groot deel bepaald door het effect van de wijziging van de rekenrente voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen. Door die wijziging van de rekenrente daalde de voorziening pensioenverplichtingen met 98.729. De interesttoevoeging heeft een negatief effect van 9.714 en de beleggingsopbrengsten na aftrek vermogensbeheerkosten hebben een negatief effect van 132.193.

Resultaat op premie

De ontvangen premie was hoger dan de kostendeekkende premie. Hierdoor ontstond een positief resultaat. De kostendeekkende en feitelijke premie volgens artikel 19 van de PW BES zijn als volgt:

	2022	2021
Actuariel benodigde koopsom	19.661	19.496
Opslag voor uitvoeringskosten	2.593	2.580
Solvabiliteitsopslag	2.929	2.768
Kostendeekkende premie	25.183	24.844
Feitelijke premie	27.293	25.255

Resultaat op uitkeringen

Dit is het verschil tussen de werkelijke uitkeringen en de verwachte netto vrijval uit de technische voorzieningen in verband met uitkeringen. Dit leverde een positief resultaat op (3).

Resultaat op kanssystemen

Het resultaat op kanssystemen bestaat uit het resultaat op sterfte (-449), arbeidsongeschiktheid (-624) en mutaties (225). Het resultaat op sterfte na herverzekering is gelijk aan -416.

Resultaat op actuariële grondslagen en overige mutaties

Het resultaat op actuariële grondslagen en overige mutaties (-3.168) heeft betrekking op de wijziging van overlevingstafel van AG2020 naar AG2022 (-2.966) en TWK mutaties (-202).

Resultaat op andere oorzaken

Het resultaat op andere oorzaken bestaan uit correcties voorgaande boekjaren (665), berekening pensioenvoorziening voor derden (12) en claims op de herverzekering van voorgaande boekjaren (40). De overige lasten bestaan in 2022 uit een teruggave van premie herverzekering voorgaande boekjaren (88), af te dragen BB premies (6) en toevoeging op de reservering inzake onvindbare pensioengerechtigden (48).

7.3. Oordeel van de externe actuaris op de financiële positie.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Caribisch Nederland is niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereiste eigen vermogen.

8. Risicoparagraaf

8.1. Integraal risicomanagement

De wijze waarop het bestuur om gaat met integraal risicomanagement, het risicoraamwerk en de wijze waarop risicomanagement deel uitmaakt van het besturen van het Fonds is vastgelegd in het beleidsdocument integraal risicohandboek. Een samenvatting van dit beleid is vastgelegd in de ABTN van het Fonds. In 2021 is gestart met een update en aanscherping van het raamwerk en is aanvullend een strategische risicoanalyse door het fonds uitgevoerd. Ook is gekeken naar de integriteitrisico's van de lokale portefeuille en is de IT-risicoanalyse geüpdatet. In 2022 is er een ESG-risicoanalyse uitgevoerd en zijn de financiële en niet-financiële risicoanalyse en de systematische integriteitrisicoanalyse geüpdatet. Op basis van de updates en nieuwe risicoanalyses zijn bestaande Key Risk Indicators herijkt en zijn nieuwe KRI's toegevoegd. De risicorapportage is hierop aangepast. In 2023 wordt het handboek waar nodig aangepast.

8.2. Doelstelling PCN

Het pensioenfonds heeft de volgende drie doelstellingen:

1. Het uitvoeren van de pensioenovereenkomst van de aangesloten lichamen. Het fonds voert daarmee de in de Pensioenwet ambtenaren BES opgedragen werkzaamheden uit;
2. Een nominaal pensioen realiseren en indien mogelijk een waardevast pensioen;
3. Met de gekozen technische beleidsuitgangspunten (overlevingstafel, leeftijdsterugstellingen en opslag uit hoofde van excasso), de kans zo groot mogelijk te maken dat het fonds langdurig aan haar verplichtingen zal kunnen voldoen.

8.3. Risicobereidheid

Bij de realisatie van de doelstellingen van het Fonds wordt het bestuur geconfronteerd met risico's. Sommige risico's worden bewust gelopen en in andere situaties wil het Fonds een zo minimaal mogelijk risico lopen. Hierbij maakt het bestuur van het Fonds bewust onderscheid tussen financiële en niet-financiële risico's.

Risicohouding en risicobereidheid

Een "risico" wordt door PCN gedefinieerd als: een gebeurtenis waarbij de realisatie van een of meerdere doelstellingen negatief wordt beïnvloed. Een gebeurtenis waarbij de realisatie van een of meerdere doelstellingen positief wordt beïnvloed, definieert PCN als een "kans".

Bij de kerntaak vermogensbeheer kunnen zowel positieve effecten als negatieve effecten optreden afhankelijk van de gebeurtenis, bijvoorbeeld de renteontwikkeling of beurskoersen. Dit noemen we de "Risico exposure" van het vermogen op marktontwikkelingen. Hierbij is het gewenst om gebeurtenissen met een positief effect op het vermogen mogelijk te maken en tegelijkertijd de negatieve effecten te verkleinen. Een gebeurtenis kan gelijktijdig zowel positieve als negatieve effecten op een doelstelling hebben. Het doel van een functionerend risicomanagement systeem is om de negatieve effecten te beperken zonder de positieve effecten in te perken. In de praktijk zal PCN een optimum zoeken waarbij de negatieve effecten en positieven effecten in lijn zijn met het gewenste risicoprofiel van PCN. Dit risicoprofiel wordt de "Risicohouding" genoemd.

De risicohouding is geen statische grootheid, maar kan (op een of meerdere) onderdelen veranderen door bijvoorbeeld veranderingen in de interne, financiële of externe situatie. PCN heeft daarom als uitgangspunt dat de risicohouding en daarmee de inschatting van de risico's en het samenstellen van beheersmaatregelen jaarlijks wordt geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.

Risicocultuur en Governance

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het beheersen van het risicomanagement van het beleid. De Raad van Toezicht ziet toe op de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met adequate risicobeheersing op de langere termijn.

De risicocultuur wordt in praktische zin uitgevoerd door in de besluitvorming consequent afwegingen te maken ten aanzien van de invloed van een mogelijk besluit op het totale risicoprofiel van PCN en de risicobereidheid van de verschillende stakeholders. Bij de voorbereiding van besluiten en beleid worden steeds verschillende opties en consequenties beschouwd. Bij de afwegingen wordt de impact op het individuele risico en het collectieve risico nadrukkelijk meegewogen. De beslisnotities bevatten daartoe standaard een risicoparagraaf. De afwegingen en uiteindelijke besluiten van het bestuur worden vastgelegd in de beslisnotities die integraal onderdeel uitmaken van de notulen.

8.4. Risicomanagementproces

STAP	Onderdeel	Toelichting
1	Risicostrategie	Het opstellen van de risicostrategie en hieraan gekoppeld de risicotolerantie en de risicobereidheid
2	Identificatie risico's	Jaarlijkse update van de integrale risicoanalyse. Welke risico's hebben een hoge mate van prioriteit en worden het komende jaar opgepakt?
3	Bepalen en implementeren van beleid	Wat zijn de normen en beheersmaatregelen? Zijn er nieuw vastgestelde normen en beheersmaatregelen die moeten worden geïmplementeerd?
4	Monitoring en rapportage	Hoe wordt er over risico's gerapporteerd en op welke wijze vindt de monitoring plaats?

Het bestuur monitort de ontwikkelingen van (de beheersing van) de risico's. De rapportage vindt op kwartaalbasis plaats en wordt voorbereid door de risicomanager van PCN. Hiervoor verzamelt de risicomanager informatie, toetst zij (niet-) reguliere rapportages (waaronder de SLA en ISAE 3000/3402 rapportages) van de uitbestedingspartijen, heeft periodiek overleg met de uitbestedingspartijen over relevante ontwikkelingen en stelt vervolgens een dashboard rapportage op. Met de rapportage verkrijgt het Fonds op integrale wijze managementinformatie en weet hiermee prioritering aan te brengen in de strategische jaaragenda.

PCN is zich ervan bewust dat naast het toedelen van verantwoordelijkheden ook de risicocultuur of het risicobewustzijn een kritische succesfactor is in het hebben van integraal risicomanagement. De risicocultuur wordt doorlopend door PCN benoemd en uitgedragen in de evaluatiegesprekken die PCN houdt, de controle van PCN op de naleving van de processen en door risicobewustzijn als vast onderwerp te maken in de jaarlijkse bestuurs-evaluatie. Daarnaast worden te nemen besluiten expliciet getoetst aan de risicohouding, doelstelling, missie en visie van het Fonds. In de beslisdocumenten is een risicoparagraaf opgenomen waarin de impact op alle risico's zijn genoemd.

8.5. Financiële risico's

In alle stappen van het beleggingsproces is sprake van risico's die geaccepteerd en beheerst dienen te worden. Daarnaast bestaan er binnen de beleggingsportefeuille zelf risico's. Voor deze risico's zijn beheersmaatregelen vastgesteld en geïmplementeerd. Hierover wordt periodiek door zowel de fiduciair managers als de risicomanager gerapporteerd. De afspraken ter beheersing van de risico's - zoals concrete begrenzings en periodiciteit van evaluatie - zijn beschreven in de beleggingsrichtlijnen.

Matching-/renterisico

Het risico als gevolg van het niet gematcht zijn van activa en passiva (inclusief off balance posten) dan wel inkomsten en uitgaven in termen van rentevoet, rentetypische looptijden, basisvaluta, liquiditeit typische looptijden en gevoeligheid voor ontwikkeling in prijspeil. Binnen deze risicocategorie zijn de belangrijkste risico's het renterisico, valutarisico, liquiditeitsrisico en inflatierisico.

Renterisico

Het pensioenfonds loopt renterisico doordat de waarde van de verplichtingen van het fonds (per jaar) anders op renteveranderingen reageert dan de waarde van de beleggingen. Het beleid is met ingang van 2016 als volgt: de rekenrente wordt gebaseerd op een 12-maands-voortschrijdend gemiddelde van de zogenaamde interne rente. Het bestuur beoogt hiermee beter aan te sluiten bij de (risicovrije) marktrente en zo grote schokken te voorkomen. Bovendien is de sturing van de afdekking van het renterisico minder gecompliceerd bij een rekenrente (voortschrijdend gemiddelde) gebaseerd op een 12-maands voortschrijdend gemiddelde. Dit betekent dat de waarde van de verplichtingen gedurende het jaar kan veranderen door rentebewegingen.

Beheersmaatregel: het renterisico wordt voor een deel afgedekt op marktrente met Amerikaanse staatsleningen / STRIPS, geldmarktfondsen en rentederivaten, waarbij ook de renteafdekking per looptijdinterval wordt ingericht, gemonitord en, indien nodig, bijgestuurd. In 2019 is een dynamische staffel vastgesteld, waarbij de rente afdekking verhoogd of verlaagd kan worden afhankelijk van de rentestand.

Valutarisico

De waarde van beleggingen kan veranderen door schommelingen in de wisselkoersen ten opzichte van de US dollar. De verplichtingen van PCN luiden immers in USD. Het beleid van PCN is dat er zoveel mogelijk belegd wordt in USD, zodat het valutarisico beperkt is. Op basis van het risicoprofiel wordt het aanwezige valutarisico binnen de beleggingsfondsen gedeeltelijk afgedekt door middel van valuta termijncontracten.

Liquiditeitsrisico

Het risico in deze context is dat een fonds niet op korte termijn aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen ofwel dat uitkeringen en inkomsten onvoldoende op elkaar zijn afgestemd. Het liquiditeitsrisico is beperkt, daar de premie-inkomsten vooralsnog hoger zijn dan de uitkeringen. Om het risico verder te beheersen heeft vanaf 2019 de pensioenadministratie binnen PCN een gedegen cash managementproces ingericht, waarbij afstemming plaatsvindt met de bestuursondersteuning en de fiduciair managers.

Inflatierisico

Het pensioenfonds loopt inflatierisico doordat de waarde van de geïndexeerde pensioentoezeggingen anders op inflatieveranderingen reageert dan de waarde van de beleggingen. Het risico is

koopkrachtverlies voor de deelnemer als de uitkeringen niet geïndexeerd kunnen worden door tegenvallende beleggingsresultaten. PCN loopt inflatierisico, waarbij de inflatie van de BES eilanden wordt gehanteerd. PCN beheerst dit risico door de toeslagambitie mee te nemen en te toetsen in de ALM-studie. Vanaf 2022 wordt in de beleggingsportefeuille ook belegd in inflatie gerelateerde staatsobligaties.

Marktrisico

Het marktrisico betreft het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen een (handels-) portefeuille. Binnen het marktrisico wordt gekeken naar volatiliteit (inclusief actief beheer), diversificatie/ spreiding, liquiditeit (verhandelbaarheid), concentratie en correlatie.

Verschillende risico's kunnen elkaar versterken of werken juist diversifiërend. Om die reden wordt het risico van marktwaardebewegingen op totaalniveau getoetst.

Marktvolatiliteit

Het grootste deel van de beleggingsportefeuille is belegd in vastrentende waarden. Een beperkt deel is belegd in risicovollere categorieën als High Yield en obligaties uit opkomende landen (hogere volatiliteit). Een deel is belegd in zakelijke waarden (hoge volatiliteit). De samenstelling van de portefeuille is gebaseerd op een ALM-studie en jaarlijkse portefeuilleconstructie studies. Gewenste risico's worden meegenomen in deze studies. Het betreft risico's waar bewust voor gekozen wordt op basis van risico/ rendement verwachtingen.

Er gelden zogenaamde 'floating' normen gedurende een jaar: de portefeuille kan langere tijd afwijken van de strategische norm, maar binnen een beperkte bandbreedte. De monitoring hiervan vindt maandelijks plaats. Er is geen sprake van leverage.

Aandelenrisico

Als onderdeel van marktrisico kan gekeken worden naar aandelenrisico. Aangezien het aandelenbelang onderdeel van de totale portefeuille uitmaakt, nemen we dit risico apart op. Het aandelenrisico betreft het risico op een daling van de marktwaarde van aandelen en zakelijke waarden. In de ALM en portefeuilleconstructie wordt de gewenste allocatie naar aandelen en zakelijke waarden bepaald en beheerst aan de hand van het risicoprofiel. Ieder kwartaal wordt een gevoeligheidsanalyse gemaakt.

Actief risico

Met actief risico wordt bedoeld de mate waarin de daadwerkelijke performance afwijkt van de strategische benchmark. PCN accepteert een bepaalde mate van actief beheer en beheerst het risico door voor actief beheerde mandaten limieten op maximale tracking error te hanteren. Daarmee wordt de afwijking ten opzichte van de benchmark gelimiteerd. Monitoring vindt per kwartaal plaats.

Diversificatie/spreiding en correlatie

PCN beschikt over een goed gediversifieerde portefeuille, welke periodiek getoetst wordt in een ALM studie en/of portefeuille constructiestudie. Hierbij wordt rekening gehouden met geldende correlaties. Een aandachtspunt is dat correlaties in tijden van crisis richting 1 bewegen en het voordeel van diversificatie voor een groot deel wegvalt. Een belegging in meer risicovollere categorieën vindt plaats door participatie in een beleggingsfonds, zodat er een zekere mate van spreiding bestaat.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat beleggingen niet op korte termijn verkocht kunnen worden. Dit risico is voor PCN beperkt, daar voor 95% belegd wordt in liquide producten. 5% kan belegd worden in minder tot niet liquide lokale beleggingen.

Concentratierisico

Door gebrekkige spreiding kan concentratierisico ontstaan waarbij verliezen optreden doordat een te grote gevoeligheid bestaat naar één regio, sector of marktpartij. In de portefeuille van PCN wordt er een groot deel in Amerika belegd, wat een concentratierisico betekent. Ook binnen de lokale portefeuille, waarbij er sprake is van een relatief beperkt aantal beleggingen, is sprake van concentratierisico. Verder is de portefeuille gespreid over meerdere beleggingscategorieën en regio's. Het concentratierisico wordt beheerst in de ALM en portefeuilleconstructie studie en door het vaststellen van limieten per directe belegging en wordt periodiek gemonitord.

Kredietrisico

Het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt al dan niet als gevolg van het aan restricties onderhevig zijn van buitenlandse betalingen. Met betrekking tot het kredietrisico wordt enerzijds gekeken naar het kredietrisico in de beleggingsportefeuille en anderzijds naar het tegenpartijrisico.

Kredietrisico beleggingsportefeuille

PCN accepteert een bepaalde mate van kredietrisico in de beleggingsportefeuille door beleggingen aan te houden in bedrijfsobligaties met hoger risicoprofiel en staatsobligaties van ontwikkelingslanden. Ook binnen de lokale portefeuille is er sprake van kredietrisico. In de ALM studie en de portefeuille constructie wordt op basis van risicomaten een allocatie naar vastrentende beleggingscategorieën bepaald. Het fonds beheerst dit risico verder door binnen de beleggingsportefeuilles limieten op te nemen op kredietwaardigheidsratings van beleggingen in instrumenten, landen en/of sectoren en individuele issuers.

Monitoring vindt op maand en kwartaalbasis plaats. Per kwartaal wordt een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd, waarbij het effect van een beweging van de creditspread (kredietopslag) op de dekkingsgraad inzichtelijk wordt gemaakt.

Tegenpartijrisico

Bij het aangaan van transacties met externe partijen (o.a. derivatenposities en het gebruik van securities lending) wordt exposure opgebouwd bij tegenpartijen. Een faillissement van een tegenpartij kan tot verliezen leiden. Binnen het vastrentende USD staatsobligatiemandaat kan gebruik worden gemaakt van derivaten. Dit wordt gedaan via central clearing om risico's te beheersen. Binnen een aantal van de beleggingsfondsen worden in beperkte mate securities lending activiteiten uitgevoerd. Jaarlijks worden de securities lending activiteiten geëvalueerd op basis van een overzicht van de beleggingsfondsen. Risico alternatieve beleggingen

Het fonds belegt ook lokaal. Dit zou gezien kunnen worden als alternatieve beleggingen. Hiervoor is een separaat risicokader met criteria en limieten opgesteld, is een kredietbeoordelingsbeleid opgesteld en zijn er uitgebreide rapportages.

Verzekeringstechnisch risico

Risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit de premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige aannames en grondslagen bij de vaststelling van de premie en de technische voorziening.

Het beleid is om de technische beleidsuitgangspunten (overlevingstafel, leeftijdsterugstellingen, opslag uit hoofde excasso) zo te kiezen, dat de kans zo groot mogelijk wordt gemaakt dat het fonds langdurig aan zijn verplichtingen zal kunnen voldoen. Het fonds toetst deze uitgangspunten regelmatig. Het fonds voert een zogenaamd eigen beheer, waarbij het overlijdensrisico sinds oktober gedeeltelijk is herverzekerd. Het betreft een kapitaalverzekering met een eigen behoud, een maximale dekking en een stoploss herverzekering.

8.6. Niet financiële risico's

Operationeel risico (waaronder interne beheersing en integriteitsrisico)

Het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering. Beleid is gericht op het beschrijven van de administratieve organisatie en de maatregelen van interne controle. Het gaat hier om de processen die plaatsvinden binnen het bestuur en tussen het bestuur en de uitvoeringsorganisatie. Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitvoeren van interne controlemaatregelen gericht op de juiste en volledige registratie van de gegevens van het pensioenfonds.

Om zicht te houden op de beheersing van de operationele risico's bij de uitbestedingsrelatie wordt jaarlijks een ISAE 3402 rapportage opgevraagd bij de fiduciair beheerder en de custodian en worden SLA rapportages vereist, welke periodiek worden gecontroleerd op juistheid, tijdigheid en volledigheid.

Integriteitsrisico

Het risico dat de integriteit van het pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding van het pensioenfonds. In 2019 is een uitgebreide integriteitsrisicoanalyse uitgevoerd, mede in het kader van de eigen pensioenuitvoeringsorganisatie en de inrichting van de lokale beleggingsportefeuille. Deze risicoanalyse is in 2022 herijkt.

In het kader van integere bedrijfsvoering kent het pensioenfonds het volgende beleid:

- Er is een gedragscode opgesteld die door het bestuur, en degenen die namens of in opdracht van het pensioenfonds werken en door het bestuur aan te wijzen betrokkenen dient te worden ondertekend;
- Het fonds heeft een incidentenregeling en die ook bepalingen bevat ter bescherming van klokkenluiders;
- Het pensioenfonds heeft een integriteitsbeleid wat tevens beleid bevat om het risico van belangenverstreming te voorkomen;
- Het pensioenfonds kent een vergoedingsbeleid. Het beheerst beloningsbeleid met betrekking tot derden aan wie werkzaamheden zijn uitbesteed, maakt onderdeel uit van het uitbestedingsbeleid.

Uitbesteding en hiermee samenhangende risico's

Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbesteede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikbare gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad.

Het beleid is vastgelegd in een separaat document. Het uitbestedingsbeleid heeft tot doel te waarborgen dat de uitbesteede werkzaamheden aan derden op een beheerste en integere wijze

worden uitgevoerd. Zo worden onder andere eisen gesteld aan de uitbestedingspartijen omtrent reputatie, continuïteit en kwaliteit. Deze worden geborgd binnen de contracten en de SLA afspraken.

Juridische risico's

Het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van de rechtspositie van het pensioenfonds, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn. Daarnaast loopt het fonds een juridisch risico indien deelnemers of gepensioneerden het niet eens zijn met de hoogte van de pensioenaanspraak of pensioenuitkering.

Er is voldoende juridische kennis binnen de organisatie (bestuur, ondersteuning en adviseurs) aanwezig. Daarnaast zijn alle risico's beoordeeld op wet- en regelgeving en zijn hiervoor beheersmaatregelen vastgesteld.

IT risico

Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd zijn worden ondersteund door IT.

Een groot deel van de gegevens omtrent opgebouwde pensioenrechten wordt geadmineistreerd in geautomatiseerde gegevensbestanden en systemen aanwezig bij de administrateur. Afspraken omtrent back-up, uitwijk en calamiteiten zijn vastgelegd in een contract met de administrateur/uitvoerder. Bij de uitbestedingspartijen worden de IT risico's afgedekt in de uitbestedingsovereenkomst en bijbehorende bewerkersovereenkomst.

Vanaf 2019 voert PCN zelf de pensioenadministratie uit. De IT-inrichting en de risicobeheersing in verband hiermee maken onderdeel uit van het project ZAF. In dat kader is gedetailleerd beleid uitgewerkt en zijn contracten gesloten met leveranciers van de software en de hostingpartij die voldoen aan het beleidskader van PCN. Ook zijn cloudrisicoanalyses uitgevoerd en is hiervan melding gemaakt bij de toezichthouder. De IT-processen zijn vastgelegd en de medewerkers volgen trainingen in het kader van kennis, bewustwording en implementatie van processen. In 2021 is de risicoanalyse geüpdatet en is beleid waar nodig aangescherpt. In 2022 heeft een bestuur een workshop gevolgd, waarin het bestuur moest acteren naar aanleiding van een fictieve cyber aanval.

Strategische risico's

Het risico dat samenhangt met de strategische besluiten van het pensioenfonds. Als onderdeel van de risicoanalyse heeft PCN tien indicatoren vastgesteld voor het inschatten van het strategisch risico en voor de mate waarin deze van toepassing zijn op het pensioenfonds. Deze variëren van risico's met betrekking tot amper of geen budget voor nodige veranderingen tot afname van het bestaansrecht en moeite met het behouden of terugkrijgen van het draagvlak bij deelnemers of werkgevers. Om het bruto risico van de strategische risico's zo veel mogelijk te mitigeren zijn beheersmaatregelen vastgesteld die jaarlijks worden aangepast of aangevuld indien dit een vereiste is. Strategische risico's zijn deels ook risico's waar het pensioenfonds zelf beperkte invloed op heeft.

ESG-risico's

Het Environmental, Social en Good Governance risico, afgekort: het ESG-risico, heeft betrekking op risico's die verband houden met het klimaat en milieu (E) met mensenrechten en sociale verhoudingen (S) en met goed bestuur en vermogensbeheer (G). PCN heeft voor op de lange termijn, ten aanzien van duurzaamheid en ethische- en maatschappelijke doelstellingen, gekozen voor een verantwoord beleggen beleid en is sinds 2021 van start gegaan met het meenemen van eventuele ESG-risico's in onder andere ALM-studies, Capital Market Assumptions (CMA) van BlackRock en in de toetsing van lokale beleggingen op ESG-criteria. Momenteel kunnen vijf verschillende typen ESG-risico's worden

onderscheiden: klimaat- en milieurisico's, sociale risico's, bestuur risico's, nalevingsrisico's en risico's met betrekking tot onjuiste ESG-data. Naast de negatieve gevolgen voor het milieu, sociale verhoudingen en bestuur, kunnen deze risico's ook leiden tot financiële- en/of reputatieschade die beperkt moeten worden aan de hand van de vastgestelde beheersmaatregelen.

9. Verwacht en gepland voor 2023

PCN heeft ook voor 2023 de ambitie om de portefeuille verder uit te breiden met investeringen in Caribisch Nederland. PCN streeft er daarbij naar investeringen zoveel mogelijk te spreiden over de eilanden. Verspreid over de BES eilanden is er eind 2022 bijna USD 16 miljoen daadwerkelijk lokaal geïnvesteerd. Het doel voor 2022 was om richting een totaal geïnvesteerd bedrag van circa USD 31,5 miljoen te gaan. Dit doel is uitgebreid naar 37,0 miljoen voor 2023.

PMCN blijft met diverse partijen in gesprek om de portefeuille op te bouwen en zodoende het doelbedrag te bereiken en de economische- en sociale ontwikkeling op de eilanden te stimuleren.

Begin 2023 is het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid aangescherpt. In 2023 zal onderzoek worden gedaan naar het verlagen van de CO₂-uitstoot van de liquide beleggingsportefeuille.

Ook is begin 2023 besloten de rente afdekking een volgende stap te verhogen naar 60%. In 2023 wordt onderzocht of de dynamische rentestafel die nu wordt gehanteerd aangepast moet worden aan de inmiddels fors veranderde economische omstandigheden.

Voor PCN is 2023 een belangrijk jaar in het licht van de Cao-besprekingen tussen sociale partners waar de pensioenovereenkomst onderdeel van uitmaakt. De huidige pensioenovereenkomst eindigt per 31 december 2023. De afgelopen jaren zijn de gevoeligheden van de pensioenovereenkomst uit 2021 zichtbaar geworden. De pensioenovereenkomst betreft de afspraken tussen sociale partners. PCN zal bijdragen door inzicht te geven in de impact van de afspraken uit 2021 en van de aanpassingen die sociale partners overwegen. Tot slot toetst PCN op uitvoerbaarheid en financierbaarheid van de door sociale partners voorgestelde pensioenovereenkomst.

Curaçao, 26 juni 2023

Pensioenfonds Caribisch Nederland
Het bestuur

H.W.T. Linkels
Voorzitter

G.H. Bergsma
Plaatsvervangend voorzitter

G.J. Cijntje
Secretaris

R.J. Hooker
Plaatsvervangend Secretaris

10. Verantwoording en toezicht

10.1. Het verslag van de Raad van Toezicht

Inleiding

De financiële positie van het fonds, als gevolg van de oorlog in de Oekraïne, de energiecrises, de internationale onrust en de weerslag daarvan op de financiële markten, bleek in 2022 een punt van zorg. De dekkingsgraad kwam door deze ontwikkelingen opnieuw in juni en september kortstondig onder de 100%. PCN heeft daarom opnieuw een korte termijn herstelplan ingediend bij DNB. Ondanks de tegenvallende beleggingsresultaten herstelde de dekkingsgraad zich in het vierde kwartaal van 2022 dankzij de oplopende marktrentes. PCN sloot het jaar af met een dekkingsgraad van 108,7%. Helaas wordt pas geïndexeerd bij een dekkingsgraad van 110% of hoger. Daardoor was het niet mogelijk om de pensioenen per 1 januari 2023 te indexeren. In het licht van de sterk opgelopen inflatie is dit een teleurstellende uitkomst voor de deelnemers.

Voor PCN stond 2022 mede in het teken van het verwerken van de resultaten van het overleg tussen de sociale partners over de inhoud van de pensioenregeling. Die uitkomsten zijn vastgelegd in de pensioenovereenkomst die sociale partners in 2021 hebben ondertekend. Daarnaast is de portefeuille met lokaal beleggingen verder uitgebreid en zijn er stappen genomen ter verdere verbetering van de communicatie en de verdere professionalisering van dienstverlening aan deelnemers en werkgevers. Daarnaast heeft PCN een enquête gehouden onder de deelnemers over maatschappelijk verantwoord ondernemen en geïnventariseerd wat de deelnemers vooral belangrijk vinden. Daaruit kwam naar voren dat, naast op de eerste plaats voldoende rendement, *good governance*, betaalbare en duurzame energie en goede gezondheid en welzijn hoog scoren.

De raad kwam vijf keer bijeen, waarvan vier keer via video-call. Er is één keer gezamenlijk met het bestuur vergaderd op Curaçao. De raad en individuele raadsleden zijn regelmatig geïnformeerd over ontwikkelingen door het bestuursbureau.

De raad heeft waardering voor het professioneel en betrokken functioneren van uitvoeringsorganisatie, bestuursbureau en bestuur en complimenteert het bestuur, haar medewerkers en het bestuursbureau met de, wederom zonder aantekeningen, goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening 2022.

Governance

In de samenstelling van het bestuur is in 2022 geen verandering opgetreden. Er is enige zorg over de in 2023 vrijkomende werkgeverszetel in het bestuur. Tot op heden is er vanuit de voordragende partij nog geen voordracht ontvangen. Gezien het uitgebreide en noodzakelijke opleidingstraject ten behoeve van de toets door DNB lijkt een tijdige invulling van deze zetel moeilijk te worden.

Bij de raad waren in 2022 twee leden aftredend, de voorzitter (de heer A.F.P. Bakker) en het lid namens de werkgevers (de heer C.J.A. Maas). Na voordracht door de voordragende instantie, en met instemming van het bestuur, is de heer Maas herbenoemd voor een nieuwe termijn. Eind 2022 heeft de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties een kandidaat voorgedragen voor een nieuwe voorzitter. De kandidaat is met instemming van het bestuur benoemd tot aspirant lid van de RvT en volgt een opleidingstraject voor de goedkeuringsprocedure van DNB. De raad hoopt de kandidaat kort na het vaststellen van dit verslag hartelijk welkom te kunnen heten.

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar de heer Bakker. Het fonds had in hem een deskundig en betrokken voorzitter van de RvT. Door zijn inspirerende en kundige suggesties in de raad ten behoeve

van PCN, heeft het fonds een aantal belangrijke stappen gemaakt in de beheersing en professionalisering van de governance voor het lokaal beleggen. Wij zullen zijn actieve betrokkenheid en wijsheid missen.

In het vervolg zal ervoor moeten worden gewaakt dat er per jaar altijd slechts één raadslid aftredend is, teneinde de continuïteit binnen de RVT te waarborgen.

Pensioenovereenkomst

De raad heeft kennisgenomen van de definitieve gewijzigde pensioenovereenkomst tussen sociale partners in het Sectoroverleg Caribisch Nederland (SOCN). De toekomstige houdbaarheid qua totale kosten van de regeling is daarin toegenomen. Qua financierbaarheid plaatst de raad hier echter kanttekeningen bij. De gekozen parameters leiden in de visie van de raad tot een ongewenst hoge premie ten opzichte van de pensioengrondslag. Dit is een gevolg van het invoeren van een (naar Nederlandse maatstaven laag) maximum pensioengevend salaris waardoor de solidariteit tussen hoge en lage inkomens is verschoven. De combinatie hiervan met de onvoorziene sterke stijging van de franchise als gevolg van de extra verhoging van de AOV kan de toekomstbestendigheid van de pensioenregeling en het draagvlak onder deelnemers hiervan ernstig bedreigen. De financiering van de regeling is naar het oordeel van de raad onverantwoord klein als gevolg van de invoering van een laag maximumsalaris en een zeer sterke stijging van de franchise.

Ook is het oorspronkelijke probleem dat moest worden opgelost (een kostendekkende premie die hoger dreigde te worden dan de maximumpremie) maar zeer ten dele opgelost. Die dreiging is niet of nauwelijks afgenomen door de genomen maatregelen maar nagenoeg geheel verdwenen door het stijgen van de marktrentes. De dreiging kan zich bij een nieuwe periode van lage rente opnieuw manifesteren.

De raad zet dan ook vraagtekens bij de uiteindelijke houdbaarheid van de pensioenregeling en adviseert de sociale partners verenigd in het SOCN, om snel weer om de tafel te gaan zitten en de regeling goed te evalueren, alsmede te zoeken naar verstandige bijstellingen die het oorspronkelijke probleem wel structureel oplossen en de financierbaarheid van en het draagvlak voor de pensioenregeling verbeteren. De raad is ervan overtuigd dat bestuur, bestuursbureau, en eventueel ook de raad zelf, gaarne bereid zijn daarbij onpartijdig mee te denken.

Financiële positie

Het jaar 2022 begon positief met een voldoende dekkingsgraad om de pensioenen met 4% te indexeren. Gezien de aantrekkende inflatie en de langdurige bevroering van de pensioenen een welkom besluit. Helaas verslechterde de positie als gevolg van de energiecrises en de oorlog in Oekraïne. De stijgende rente was onvoldoende om de resultaten op de beurzen te compenseren en als gevolg van de indexatie namen ook de uitgaven extra toe. De dekkingsgraad werd wel positief geholpen door het resultaat op de lokale beleggingen die nagenoeg geen last hadden van de internationale onrust.

In juni en september dook de dekkingsgraad even onder de 100%, waardoor het fonds genoodzaakt was om weer een korte termijn herstelplan bij DNB in te dienen. De verder stijgende rente zorgde echter al snel weer voor verlichting en een dekkingsgraad boven de 100%. Helaas herstelde de dekkingsgraad onvoldoende om per 1 januari 2023 de pensioenen opnieuw te kunnen indexeren. In het licht van de alsmear oplopende inflatie is dit een tegenvaller voor de deelnemers en gepensioneerden van PCN.

De raad heeft zich laten informeren over de stand van zaken van het vermogensbeheer.

Ook dit jaar heeft het fonds, na de ALM studie in 2021, weer een strategische normportefeuille studie uitgevoerd. Daarbij is onder andere besloten om de renteafdekking, gezien de gestegen rente, te verhogen. Voorts is besloten om de streefomvang voor lokale beleggingen met circa 20% te verhogen,

mede met het oog op de lage correlatie van deze beleggingen met de internationale portefeuille. De raad heeft ingestemd met de wijzigingen.

De raad is verheugd dat er in 2022 weer goede nieuwe lokale beleggingen zijn gestart die de economie van Caribisch Nederland ten goede komen en de diversificatie van de beleggingsportefeuille versterken. De raad juicht toe dat het pensioenfonds hiermee zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt en tegelijkertijd zijn voornaamste doel, het veiligstellen van de huidige en toekomstige aanspraken van de deelnemers, in het oog houdt en versterkt.

Naar aanleiding van het ESG-deelnemersonderzoek heeft het bestuur het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen voor het fonds aangescherpt en aanvullende doelstellingen opgenomen voor de thema's *good governance*, betaalbare en duurzame energie, goede gezondheid en welzijn en voor CO₂-uitstoot. De raad juicht deze aanscherpingen en aanvullingen, gebaseerd op het deelnemersonderzoek, van harte toe.

De raad heeft in 2022 ook weer de vinger aan de pols gehouden met betrekking tot de uitvoeringskosten. Gezien de geringe omvang van het fonds is het voor de deelnemers natuurlijk extra van belang dat besturing en uitvoering *lean* en *mean* geschieden. We hebben kunnen constateren dat de uitvoeringskosten binnen de grenzen van wat verwacht mag worden blijven en gezien de omvang van de werkzaamheden zeer verdedigbaar zijn. De raad complimenteert het bestuur met zijn ingetogen beleid in deze.

Tenslotte

Waar in december 2021, bij de vaststelling de premie en begin 2022 bij de vaststelling van de indexatie nog uitgegaan kon worden van een positieve ontwikkeling van de dekkingsgraad is het wereldbeeld gedurende het verslagjaar dramatisch veranderd. De oorlog in de Oekraïne en het daaropvolgende sanctiebeleid t.a.v. Rusland en de mede daaruit voortvloeiende energiecrises hebben het economisch beeld voor 2022 bepaald. De raad hoopt dat er in 2023 een keer ten goede zal optreden in deze internationale crises.

De raad constateert dat het bestuur bij de vaststelling van de premie voor 2022 (en 2023) ervaren heeft dat de gewijzigde pensioenovereenkomst tussen de sociale partners het fonds voor een lastige opgave stelt. Er zullen wegen gevonden moeten worden om de opzet van de pensioenregeling weer naar een acceptabel niveau te krijgen. Voor het draagvlak voor en de houdbaarheid van het pensioenfonds op langere termijn is dit van essentieel belang. Hiervoor is het initiatief door en medewerking van sociale partners onontbeerlijk. De raad roept de sociale partners hiertoe op in het belang van alle deelnemers van het fonds.

De raad hoopt voor de deelnemers dat er, in deze tijd van inflatie en alsmaar stijgende prijzen, begin 2024 weer ruimte zal zijn voor (gehele of gedeeltelijke) indexatie. De raad houdt zich graag beschikbaar om met het bestuur mee te denken over de strategische uitdagingen waar het fonds voor staat.

Ten slotte wenst de raad het bestuur weer alle wijsheid toe en heeft er, op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren, alle vertrouwen in dat het bestuur zich weer volledig en enthousiast zal inzetten om het fonds door deze wederom woelige tijden heen te loodsen.

De raad heeft in 2022 ingestemd met:

- De begroting voor 2023
- De pensioenpremie voor 2023
- Indexatie per 1 januari 2023
- Korte termijn herstelplan
- Wijziging strategische normportefeuille

Curaçao, 26 juni 2023.

Pensioenfonds Caribisch Nederland
De Raad van Toezicht

De heer C.J.A. Maas
Vice-voorzitter

De heer H.F. Domacassé
Lid

Reactie van het Bestuur op het verslag van de Raad van Toezicht

Het Bestuur heeft nota genomen van het verslag van de Raad van Toezicht en herkent zich hierin. Het Bestuur ervaart de samenwerking met de Raad van Toezicht als positief en bedankt de Raad van Toezicht voor hun inzet en betrokkenheid.

Curaçao, 26 juni 2023

Het Bestuur van Pensioenfonds Caribisch Nederland

10.2. Verslag van het Advies- en Verantwoordingsorgaan

Samenstelling Advies- en Verantwoordingsorgaan

Het Advies- en verantwoordingsorgaan (AVO) is in augustus 2014 opgericht en functioneert nu ruim acht jaar. Het AVO bestaat uit drie leden, Elyane Nicolaas, Jeanette Hooker-Soliana en Raquel Granger, die elk een van de drie eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba vertegenwoordigen. Het AVO heeft in 2022 twee keer vergaderd en één keer samen met het bestuur.

Adviesaanvragen

Het bestuur heeft in 2022 een aantal formele adviesaanvragen ingediend bij het AVO. Het AVO heeft positief geadviseerd over bestuursbesluiten tot vaststelling van:

- Het pensioenreglement
- De franchise en de premie
- Het indexatiebeleid
- Het strategisch beleggingsbeleid

Daarnaast heeft het AVO geoordeeld over het Jaarverslag.

Het AVO heeft weloverwogen positief adviezen gegeven op de bovengenoemde onderwerpen.

Het AVO heeft ongevraagd advies gegeven ten aanzien van de volgende onderwerpen:

- Ondersteuning van de pensioengerechtigden op Saba
- Proces voor het tot stand komen nieuwe pensioenovereenkomst van sociale partners en de rol van PCN daarin

Terugblik 2022

Ondanks de uitdagingen voor het AVO en de individuele AVO-leden in het afgelopen jaar, waardoor de AVO leden geen fysieke bijeenkomsten konden bijwonen, is het AVO erin geslaagd constructieve digitale vergaderingen te beleggen waarin ieder lid zich kritisch en betrokken heeft getoond. Ook buiten de vergaderingen om hebben de AVO-leden online contact kunnen houden en de ontwikkelingen binnen PCN kunnen volgen en hun ideeën kunnen delen.

Vooruitblik 2023

Het AVO is positief over de voordracht van de voorzitter van de RvT en de voorgenomen herbenoemingen binnen het bestuur. Het AVO ziet hierin een kans voor PCN om zich verder te ontwikkelen in het pensioenwereld.

Bonaire, St. Eustatius en Saba, 26 juni 2023

Pensioenfonds Caribisch Nederland
Het Advies- en Verantwoordingsorgaan

Mw. E. Nicolaas
Voorzitter

Mw. R. Granger
Lid

Mw. J. Hooker-Soliana
Lid

Reactie van het Bestuur op het oordeel van het Advies- en Verantwoordingsorgaan

Het Bestuur heeft nota genomen van het oordeel van het Advies- en Verantwoordingsorgaan en herkent zich hierin. Het Bestuur ervaart de samenwerking met het Advies- en Verantwoordingsorgaan als positief en bedankt het Advies- en Verantwoordingsorgaan voor hun inzet en betrokkenheid.

Curaçao, 26 juni 2023

Het Bestuur van Pensioenfonds Caribisch Nederland

10.3. Verslag werkzaamheden Compliance Officer

Aard en reikwijdte van de verrichte werkzaamheden

Wij hebben een onderzoek uitgevoerd naar de ingevulde vragenlijsten met betrekking tot de naleving van gedragscode met betrekking tot 2022.

Wij hebben ons gebaseerd op de regelgeving met betrekking tot de Gedragscode van PCN (versie van 22 januari 2019) en de Controle- en overige standaarden (COS) 4400, "Opdrachten tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden met betrekking tot financiële informatie". Het gaat daarbij niet om financiële informatie, maar om specifieke werkzaamheden zoals vastgelegd in de gedragscode van PCN ten aanzien van de werkzaamheden van de compliance officer.

Beschrijving uitgevoerde en verrichte werkzaamheden

Wij hebben een onderzoek uitgevoerd naar de ingevulde vragenlijsten met betrekking tot de naleving van gedragscode met betrekking tot 2022.

- a. Bij ons onderzoek naar de vragenlijsten zijn wij uitgegaan van de regelgeving met betrekking tot de Gedragscode (versie van 22 januari 2019) zoals deze te vinden is op de website van PCN;
- b. De compliance officer legt een lijst aan van alle verbonden personen die als insider worden aangemerkt op grond van de gedragscode (zie artikel 10 lid 7 van de gedragscode van 22 januari 2019).

Beschrijving van de bevindingen

Jaarlijkse verklaring naleving gedragscode PCN-kalenderjaar 2022

- De onderzochte vragenlijsten zijn ontvangen van de ambtelijk secretaris. Tevens was er een overzicht bijgevoegd van totaal 23 personen. In dit overzicht was aangegeven welke personen een vragenlijst hebben ingevuld per afdeling zoals de RvT, AVO, Bestuur, personeel PCN en de compliance officer;
- Niet iedereen had de vragenlijsten helemaal compleet ingevuld, maar er zijn verder geen bijzonderheden geconstateerd bij het onderzoek.
- De vragenlijsten met betrekking tot de gedragscode 2022 zijn onderzocht in mei 2023 en er zijn geen bijzonderheden geconstateerd die aanleiding waren voor nader onderzoek.

Willemstad, 30 mei 2023

MPHC Accountants & Adviseurs N.V.
Jurgen Advokaat
Compliance officer PCN

Reactie van het Bestuur op het verslag werkzaamheden Compliance Officer

Het Bestuur ervaart de samenwerking met de Compliance Officer als positief en bedankt de Compliance Officer voor zijn inzet en betrokkenheid.

Curaçao, 26 juni 2023

Het Bestuur van Pensioenfonds Caribisch Nederland.

Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

JAARREKENING 2022

PENSIOENFONDS CARIBISCH NEDERLAND

26 juni 2023

Jaarrekening

Inhoudsopgave

Geconsolideerde jaarrekening.....	63
Enkelvoudige jaarrekening	100

Geconsolideerde jaarrekening

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

Geconsolideerde balans per 31 december 2022

Na bestemming van het saldo van baten en lasten.
(In USD 1.000)

Activa		2022	2021
Beleggingen voor risico pensioenfondsen	1	507.073	629.912
Vorderingen en overlopende activa	2	6.490	7.549
Overige activa	3	8.889	8.543
Totaal		522.452	646.004

Passiva		2022	2021
Groepsvermogen	4	45.502	87.635
Technische voorzieningen	5	474.046	554.517
Langlopende schulden	6	27	-
Overige schulden en overlopende passiva	7	2.877	3.852
Totaal		522.452	646.004

Dekkingsgraad (in%)		2022	2021
Aanwezige dekkingsgraad		109,1%	115,7%

GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Geconsolideerde staat van Baten en Lasten over 2022

(In USD 1.000)

Baten		2022	2021
Pensioenpremiebijdragen van werkgevers en werknemers	8	26.227	25.590
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	9	-132.193	20.930
Overige baten	10	677	96
Totaal Baten		-105.289	46.616

Lasten		2022	2021
Pensioenuitkeringen	11	14.569	13.027
Uitvoeringskosten pensioenregeling	12	2.602	2.767
Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds:	13	-80.471	-37.731
<i>Pensioenopbouw</i>		19.024	18.987
<i>Toeslagen</i>		0	21.327
<i>Rentetoevoeging</i>		9.714	6.557
<i>Onttrekking voor pensioenuitkeringen</i>		-14.572	-12.956
<i>Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten</i>		-437	-389
<i>Wijziging marktrente</i>		-98.729	-71.378
<i>Wijziging actuariële grondslagen en methoden</i>		2.966	60
<i>Overige mutaties</i>		1.563	109
<i>Conversie</i>		0	-48
Herverzekeringen	14	151	104
Overige lasten	15	55	190
Totaal lasten		-63.094	-21.643

	2022	2021
Saldo van baten en lasten	-42.195	68.259

Bestemming van het saldo van baten en lasten		2022	2021
Mutatie algemene reserve		-44.305	67.848
Mutatie bestemmingsreserve		2.110	411
Totaal		-42.195	68.259

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

Geconsolideerd Kasstroomoverzicht over 2022

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.
(In USD 1.000)

Kasstroom uit pensioenactiviteiten		2022	2021
Ontvangen premiebijdragen risico pensioenfonds		24.533	26.994
Ontvangen vordering t.a.v. boedelscheiding		2.000	1
Ontvangen herverzekering		87	
Betaalde pensioenuitkeringen		-14.675	-12.936
Betaalde pensioenuitvoeringskosten		-3.068	-3.190
Betaalde crediteuren		176	-63
Overige mutaties		412	580
Totaal		9.465	11.386

Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		2022	2021
Betaalde investeringen vaste activa		-4	-9
Ontvangen inzake verkopen beleggingen		191.396	93.779
Betaald inzake aankopen beleggingen		-199.226	-104.185
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten		443	87
Overige mutaties inzake beleggingen		-991	-4.204
Betaalde kosten van vermogensbeheer		-254	-60
Totaal		-8.609	-14.592

Samenstelling geldmiddelen		2022	2021
Liquide middelen per 1 januari		7.215	10.421
Mutatie liquide middelen		856	-3.206
Liquide middelen per 31 december³		8.071	7.215

³ Tegoeden op bankrekeningen van MCB en ABN.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

ALGEMEEN

Inleiding

PCN is statutair gevestigd: Kaya General Carlos Manuel Piar 5, Kralendijk te Bonaire. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Bonaire onder nummer 7579. Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met artikel 10 lid 3 van de Pensioenwet BES en de voor Stichting Pensioenfonds Caribisch Nederland relevante bepalingen van de Nederlandse Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 610 'Pensioenfondsen'. Volgens de Pensioenwet BES wordt uitgegaan van een maximale vaste rekenrente (voortschrijdend gemiddelde) van 4%. Ultimo 2022 is een rekenrente (voortschrijdend gemiddelde) gehanteerd van 2,78% zijnde het gemiddelde van de interne rente over de laatste 12 maanden van de met de USD-swapcurve berekende voorziening pensioenverplichtingen over die laatste 12 maanden (ultimo 2021: 1,72%).

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden US Dollars, tenzij anders is aangegeven. De in de tabellen opgenomen getallen zijn afgeronde bedragen. Door afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som van de afzonderlijke getallen.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf 'Schattingswijzigingen'.

Ter verbetering van het inzicht zijn de overige beleggingen nader uitgesplitst in de jaarrekening en ook de ter vergelijking opgenomen cijfers zijn hiertoe aangepast, dit geldt tevens voor de uitvoeringskosten.

Schattingswijzigingen

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds.

Consolidatie

Vanaf het boekjaar 2019 wordt er door PCN een geconsolideerde jaarrekening uitgebracht. In de geconsolideerde jaarrekening van PCN zijn de financiële gegevens verwerkt van de volgende entiteiten:

- Stichting Pensioenfonds Caribisch Nederland, gevestigd te Bonaire
- Participatiemaatschappij Caribisch Nederland B.V., gevestigd te Bonaire.

Stichting Pensioenfonds Caribisch Nederland is 100% aandeelhouder van Participatiemaatschappij Caribisch Nederland B.V. Consolidatie vindt plaats volgens de integrale methode, intercompany verhoudingen worden in de geconsolideerde jaarrekening geëlimineerd.

Toelichtingen

In de jaarrekening zijn diverse tabellen opgenomen ter onderbouwing en nadere detaillering van de balans en winst- en verliesrekening. Bij de tabellen waarvan de gegevens niet rechtstreeks uit de financiële administratie komen is dat vermeld. Gegevens die komen uit het vermogensbeheerverslag wat is aangereikt door Caceis kunnen afwijken van de gegevens in de balans en de winst-en-verliesrekening als gevolg van een andere wijze van samenstellen.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met artikel 10 lid 3 van de Pensioenwet BES en de voor Stichting Pensioenfonds Caribisch Nederland relevante bepalingen van de Nederlandse

Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 610 'Pensioenfondsen vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar de rapporteringsvaluta US Dollar tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen ("look-through"-benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie.

PCN heeft haar beleggingen ondergebracht bij verschillende vermogensbeheerders (via een fiduciair manager). Op basis van de look-through informatie van deze vermogensbeheerders (aangeleverd aan de custodian) zijn de waarden van de beleggingen opgenomen in de jaarrekening van PCN. In de jaarrekening zijn diverse toelichtingen opgenomen van de beleggingen qua onderverdeling om zo een beter inzicht te geven in de verdeling en de risicospreiding. De informatie van de vermogensbeheerders is opgesteld op basis van look through. Door gebruik te maken van look through gegevens kan het zijn dat de totale waarde per beleggingscategorie afwijkt van de waarde per beleggingscategorie op de balans (dit heeft te maken met verdergaande verbeteringen die worden aangebracht in de look through methode). Dit komt voor als er binnen een beleggingsfonds meerdere categorieën aanwezig zijn, op totaal niveau over alle categorieën sluit de waarde wel.

Reële waarde

De beleggingen van het pensioenfonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waardeberekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum, gebaseerd op door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten.

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum.

Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde welke is bepaald op basis van de door de vermogensbeheerder van het pensioenfonds afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de marktwaarde.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Voor beursgenoteerde aandelen is dit de beurswaarde. Voor niet- beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de door de vermogensbeheerder afgegeven intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde inclusief opgelopen rente. Voor beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet-

beursgenoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de door de vermogensbeheerder afgegeven intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De waardering hiervan geschiedt tegen de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Uitsplitsing beleggingen

De uitsplitsingen van de beleggingen zijn gebaseerd op key figures van de beleggingsfondsen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Onder overige activa worden tevens geactiveerde posten opgenomen. De geactiveerde posten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur.

De verwachte economische levensduur is als volgt:

- Implementatie zelfadministratie (ZAF): 5 jaren (Restwaarde 0%)
- Inventaris en inrichting: 5 jaren (Restwaarde 0%)
- ICT-middelen: 5 jaren (Restwaarde 0%)
- Vervoermiddelen: 5 jaren (Restwaarde 10%)

Stichtingskapitaal en reserves

De algemene reserve houdt rekening met de financiële positie en de aard en omvang van de risico's die het pensioenfonds loopt. De algemene reserve is bedoeld voor het opvangen van de verzekeringstechnische risico's en beleggingsrisico's. Het jaarresultaat zal toegevoegd of onttrokken worden aan de algemene reserve.

Technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen

Het ouderdompensioen, het nabestaandenpensioen en het wezenpensioen worden gefinancierd op basis van kapitaaldekking. Ter bepaling van het benodigde kapitaal stelt het bestuur de hoogte van de technische voorzieningen vast op basis van de contante waarde van de verwachte uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot de datum van vaststelling opgebouwde pensioenaanspraken. De voorwaardelijke toeslagverlening maakt geen onderdeel uit van de technische voorzieningen.

Het pensioenfonds stelt toereikende technische voorzieningen vast met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Bij het vaststellen van technische voorzieningen neemt het pensioenfonds de volgende beginselen in acht:

- De gebruikte grondslagen inzake overlijden of arbeidsongeschiktheid en levensverwachting zijn gebaseerd op prudente beginselen;
- De methode en grondslag blijft van boekjaar tot boekjaar ongewijzigd, tenzij juridische, demografische of economische omstandigheden wijzigingen rechtvaardigen.

Uitgaande van deze uitgangspunten is het pensioenfonds gekomen tot de volgende grondslagen:

Rekenrente (voortschrijdend gemiddelde)

De gehanteerde rekenrente (voortschrijdend gemiddelde) is ultimo 2022 2,78% (ultimo 2021: 1,72%).

Sterftetafel

Ultimo 2022 is de overlevingstafel aangepast van AG2020 naar AG2022. Prognostafel AG2022 is gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap (AG). De correctiefactoren van het Verbond van Verzekeraars (ES-P2a) in verband met de zogenaamde verzekerdensterfte zijn gehandhaafd.

Gehuwdheidsfrequentie

Voor de gehuwdheid tot de pensioenleeftijd wordt uitgegaan van een onbepaalde actuariële factor met een leeftijdsafhankelijke gehuwdheidsfrequentie gebaseerd op CBS waarnemingen per 1 januari 2016.

Partnerfrequenties CBS	M	V
20-30	7%	14%
30-40	39%	48%
40-50	56%	60%
50-60	65%	66%
60-70	74%	68%

Na het bereiken van de pensioenleeftijd wordt uitgegaan van het bepaalde partner systeem.

Leeftijdsverschil

Verondersteld wordt dat de mannelijke deelnemers drie jaar ouder zijn dan hun partner. De vrouwelijke deelnemers worden verondersteld drie jaar jonger te zijn dan hun partner.

Uitkeringen

Bij de waardering van de aanspraken is uitgegaan van de veronderstelling dat de pensioenuitkeringen continu geschieden.

Kostenopslagen

Opslag voor excassokosten: 3,0% van de technische voorzieningen.

Enmalige uitkeringen (smartegeld)

De voorziening voor smartegeld wordt actuarieel bepaald.

Wezenpensioen

Voor nog niet ingegane wezenpensioen worden de technische voorzieningen voor het opgebouwde latente nabestaandenpensioen met 1,5% verhoogd. Bij het bereiken van de pensioendatum komt deze opslag te vervallen.

De technisch voorzieningen voor ingegane wezenpensioen worden bepaald door de contante waarde te bepalen van de toekomstige kasstromen; met sterfte wordt geen rekening gehouden.

Arbeidsongeschiktheid

Het fonds heeft een opslag in de premie opgenomen voor het arbeidsongeschiktheidsrisico. De omvang hiervan bedraagt 10% van de jaarlijkse inkoopsum voor de pensioenopbouw inclusief de risicopremies voor het overlijdensrisico. De opslag in de premie valt in het jaar van de premieheffing vrij.

Leeftijdsbepaling

De leeftijdsbepaling geschiedt in maanden nauwkeurig.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De aanwezige dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING**Algemeen**

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Pensioenpremiebijdragen van werkgevers en werknemers

Onder pensioenpremiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan hen in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten voor risico pensioenfond

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Uitvoeringskosten pensioenregeling

De uitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfond

De mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfond betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorzieningen voor risico pensioenfond.

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Toeslagen

Het bestuur beslist jaarlijks of en in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken kunnen worden aangepast. Hierbij wordt als uitgangspunt de prijsontwikkeling genomen. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement en/of aanwezige middelen van het pensioenfonds gefinancierd.

Rentetoevoeging

De in 2022 aan de voorziening pensioenverplichtingen toe te voegen interest is gebaseerd op de rekenrente (voortschrijdend gemiddelde) ultimo 2021, zijnde 1,72% (2020: 1,08%).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Onttrekking voor uitvoeringskosten pensioenregeling

Toekomstige uitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

Saldo overdrachten van rechten voor risico pensioenfonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Herverzekeringen

De financiële risico's van overlijden zijn verzekerd bij Guardian Group op basis van een stop loss verzekering met een prioriteit van USD 250.000 en een eigen behoud van USD 40.000 per leven.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld overeenkomstig de directe methode. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

Toelichting op de geconsolideerde balans

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico pensioenfondss

	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	4.340	255.797	362.000	7.775	629.912
Aankopen	2.560	10.900	185.766	-	199.226
Verkopen	-	-41.700	-149.696	-	-191.396
Overige mutaties	758	-	-	233	991
Waardemutaties	144	-43.029	-88.275	-500	-131.660
Stand per 31 december 2022	7.802	181.968	309.795	7.508	507.073

	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	3.353	222.507	363.634	4.212	593.706
Aankopen	468	5.200	98.517	-	104.185
Verkopen	-	-9.260	-84.519	-	-93.779
Overige mutaties	164	-	-	4.040	4.204
Waardemutaties	355	37.350	-15.632	-477	21.596
Stand per 31 december 2021	4.340	255.797	362.000	7.775	629.912

Reële waarde

De waardering van de beleggingen vindt plaats tegen reële waarde. Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het pensioenfonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde. Zie voor waar dat niet van toepassing is de waarderingsgrondslag van de betreffende activa.

Voor de meerderheid van de beleggingen van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en - technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten:

- Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld aan een effectenbeurs of betreffen liquide middelen. Hieronder vallen aandelen, obligaties, onderpanden en banktegoeden. Onder de genoteerde marktprijzen vallen ook beursgenoteerde fondsen met NAV-koers opgenomen, waarbij de waardering gebaseerd is op de intrinsieke waarde (ontleent aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-to-fund managers).
- Onafhankelijke taxaties worden toegepast voor de waardering van onroerend goed in bezit van het pensioenfonds. Alle vastgoedobjecten worden jaarlijks getaxeed, met

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

uitzondering van het kantoorpand voor eigen gebruik (taxatie eens in de 3 jaar). De taxaties gebeuren door externe taxateurs waarvan de onafhankelijkheid ten opzichte van de waardering onbetwist is. De juistheid en volledigheid van de gebruikte informatie voor de taxatie wordt gecontroleerd.

- Andere methode: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden. Onder deze methode vallen de lokale beleggingen in de vorm van onderhandse leningen.

Gehanteerde waarderingsystematiek op basis van de Richtlijn 290.

Per 31 december 2022	Genoteerde marktprijzen	Taxaties	Andere methode	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	1.590	6.212	7.802
Aandelen	181.968	-	-	181.968
Vastrentende waarden	309.795	-	-	309.795
Overige beleggingen	1.030	-	6.478	7.508
Totaal	492.793	1.590	12.690	507.073

Per 31 december 2021	Genoteerde marktprijzen	Taxaties	Andere methode	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	1.590	2.750	4.340
Aandelen	255.797	-	-	255.797
Vastrentende waarden	362.000	-	-	362.000
Overige beleggingen	23	-	7.752	7.775
Totaal	617.820	1.590	10.502	629.912

Vastgoedbeleggingen

Specificatie vastgoedbeleggingen naar soort

	31-12-2022	31-12-2021
Direct vastgoed	7.802	4.340
Totaal	7.802	4.340

In 2018 is het vastgoed op Bonaire getaxeerd. De waarde ultimo 2021 is gesteld op USD 1.590.000 (x USD 1,00) op basis van de interne waardering, taxatiewaarde 2018 vermeerderd met netto-investeringen in 2019, 2020 en 2021. Ultimo 2020 is het onroerend goed vanuit PCN overgegaan naar PMCN. In 2019 is gestart met de bouw van het tweede kantoorpand. Deze investering is meegenomen in de waarde direct vastgoed. Per balansdatum zijn geen vastgoedbeleggingen uitgeleend.

Aandelen

De aandelen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2022		31-12-2021	
		%		%
Aandelenbeleggingsfondsen	181.968	100,0	255.797	100,0
Totaal	181.968	100,0	255.797	100,0

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Specificatie vastrentende waarden naar soort

	31-12-2022		31-12-2021	
		%		%
Staatsobligaties	192.950	62,3	271.751	75,1
Obligatiebeleggings fondsen	116.845	37,7	90.249	24,9
Totaal	309.795	100,0	362.000	100,0

Overige beleggingen

De overige beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2022	31-12-2021
Liquide middelen	1.030	23
Leningen	6.478	4.030
Financial Lease	-	3.722
Totaal	7.508	7.775

De post Overige heeft betrekking op de lokale beleggingen welke worden gehouden in PMCN en dit betreffen diverse verstrekte leningen en een financial leaseovereenkomst ter financiering van een tweetal vliegtuigen.

2. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2022	31-12-2021
Vordering uit hoofde van de vaststellingsovereenkomst met BZK	1.000	3.000
Vordering op APC en APS uit hoofde van de boedelscheiding APNA	516	516
Premievorderingen op sponsors	4.850	3.527
Claims herverzekering	33	403
Overige vorderingen	91	103
Totaal	6.490	7.549

Vordering uit hoofde van de vaststellingsovereenkomst met BZK

Het bestuur van PCN heeft in 2015 een claim ingediend bij de Nederlandse Staat. In het tweede kwartaal van 2018 is het bestuur van PCN tot overeenstemming gekomen met BZK over een eenmalige extra koopsom in 2018 van USD 25 miljoen (x USD 1,00) en een jaarlijkse extra premie van USD 1 miljoen (x USD 1,00) voor een periode van zes jaar (2018 tot en met 2023). De nog te ontvangen premie is opgenomen onder "vordering uit hoofde van de vaststellingsovereenkomst met BZK". De premie over 2021 is in het eerste kwartaal van 2022 ontvangen.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

Vordering op APC uit hoofde van de boedelscheiding APNA

In 2016 is de boedelscheiding definitief afgerond. Echter uit onderzoek bleek dat diverse deelnemers door diverse oorzaken niet correct naar hun laatste standplaats zijn toebedeeld. De toedeling is vervolgens opnieuw vastgesteld en er is een nieuwe afrekening opgesteld. Daaruit blijkt dat APC en APS tezamen nog USD 6.903 (x USD 1.000) verschuldigd waren aan PCN. APS en APC hebben een groot deel van deze vordering inmiddels voldaan. In 2022 staat nog een vordering van USD 516 (x USD 1.000) op APC open.

Premievorderingen op sponsors

De post premievordering op sponsors betreft de vordering van de reguliere pensioenpremies, inclusief een post "nog te factureren premies" ter grootte van USD 544 (x USD 1.000) per 31 december 2022 (31 december 2021: USD 1.454 (x USD 1.000)).

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar behalve de vordering op APC uit hoofde van de boedelscheiding APNA.

3. Overige activa

	31-12-2022	31-12-2021
Liquide middelen	8.071	7.215
Geactiveerde kosten zelfadministratie	772	1.269
Overige	46	59
Totaal	8.889	8.543

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de overige beleggingen opgenomen.

In de periode 2018 tot en met 2020 worden de kosten die betrekking hebben op de zelfadministratie ("ZAF") geactiveerd. In de post "Overige" wordt ook de geactiveerde waarde van inventaris & inrichting, ICT-middelen en vervoermiddelen opgenomen. Hieronder volgt de afschrijvingsstaat van alle geactiveerde posten.

	ZAF	Inventaris & inrichting en ICT	Vervoermiddelen	Totaal
<i>Stand per 1 januari 2022</i>				
Aanschaffingswaarde	2.487	64	15	2.566
Cumulatieve afschrijving	1.218	15	6	1.239
Boekwaarde	1.269	49	9	1.327
<i>Mutaties in boekwaarde</i>				
Investerings	-	5	-	5
Afschrijvingen	497	13	3	513
Saldo	-497	-8	-3	-508

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

<i>Stand per 31 december 2022</i>				
Aanschaffingswaarde	2.487	69	15	2.571
Cumulatieve afschrijving	1.715	28	9	1.752
Boekwaarde	772	41	6	819

PASSIVA

4. Groepsvermogen

Mutatieoverzicht groepsvermogen

	2022	2021
Stand per 1 januari	87.635	19.376 ⁴
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-42.086	68.259
Correctie deelneming 2021	62	-
Stand per 31 december	45.611	87.635

Bestemming saldo van baten en lasten

Het resultaat over 2022 is volledig onttrokken aan het groepsvermogen van het pensioenfonds.

Solvabiliteit

	31-12-2022		31-12-2021	
		%		%
Aanwezig pensioenvermogen	517.027	109,1	641.741	115,7
Af: technische voorziening	474.046	100,0	554.517	100,0
Eigen vermogen	42.981	9,1%	87.224	15,7
Af: vereist eigen vermogen	71.195	15,0	82.477	14,9
Vrij vermogen	-28.214	-5,9	4.747	0,8
Dekkingsgraad		109,1		115,7

Sinds 10 oktober 2013 dient het pensioenfonds een vereist eigen vermogen aan te houden. Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel en is uitgegaan van de strategische asset mix in de evenwichtssituatie. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder de toelichting Risicobeheer en derivaten. De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre een pensioenfonds in staat is om aan haar (toekomstige) pensioenverplichtingen te voldoen.

PCN hanteert voor het vaststellen van de verplichtingen ultimo 2022 een rekenrente (voortschrijdend gemiddelde) van 2,78%. De dekkingsgraad is als volgt berekend: (totale activa -/-

⁴ Als gevolg van afronding is de stand per 1 januari 2021 aangepast ten opzichte van 31 december 2020.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

bestemmingsreserve -/- langlopende schulden -/- kortlopende schulden) / technische voorzieningen * 100%.

Het verloop van de aanwezige dekkingsgraad kan als volgt worden gespecificeerd.

	2021	2021
	%	%
Beginstand	115,7	103,3
Premie	0,0	0,3
Uitkeringen	0,4	0,1
Toeslagen	0,0	-3,6
Wijziging rentetermijnstructuur	25,1	14,2
Rendement	-25,5	2,7
Actuariële grondslagen	-0,6	0,0
Andere oorzaken	-6,0	-1,3
Eindstand	109,1	115,7

Als het eigen vermogen lager is dan het minimale vereiste eigen vermogen bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van dekkingstekort. Indien het eigen vermogen lager is dan het vereiste eigen vermogen, maar wel tenminste gelijk is aan het minimale vereiste eigen vermogen, bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van reservetekort.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op balansdatum hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen en hoger dan het vereist eigen vermogen. Hierdoor is geen sprake van een dekkingstekort of van een reservetekort.

Herstelplan

Op 31 december 2019 is een reservetekort ontstaan, omdat de dekkingsgraad van PCN op dat moment lager was dan de vereiste dekkingsgraad. Daarop heeft PCN conform artikel 16a van de PW BES een langetermijn herstelplan opgesteld en op 30 april 2020 bij DNB ingediend. Het bestuur heeft op basis van het dekkingsgraadsjabloon vastgesteld dat bij het handhaven van het huidige beleid ten aanzien van premie, toeslagverlening en beleggingen binnen de wettelijke termijn het reservetekort kan worden opgeheven.

De dekkingsgraad bedroeg 30 juni 2022 minder dan 100%. Dat betekent dat PCN zich op dat moment niet alleen in een situatie van een reservetekort maar ook van een dekkingstekort bevond. PCN heeft derhalve naast het langetermijn herstelplan ook een korte termijn herstelplan opgesteld en op 31 augustus 2022 ingediend bij DNB.

Vooruitlopend op de definitieve cijfers van 2022 is begin 2023 het herstelplan geëvalueerd. Uitgaande van een voorlopige dekkingsgraad per eind 2022 van 108,7% is getoetst of het fonds binnen de resterende hersteltermijn (12 jaar) uit reservetekort kan geraken. Naar verwachting voldoet het pensioenfonds in de loop van 2023 aan de gestelde vereiste en zijn er geen maatregelen nodig ten behoeve van herstel.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

5. Technische voorzieningen

Mutatie technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichting	
Stand per 1 januari 2022	554.517
Mutatie technische voorzieningen	-80.471
Stand per 31 december 2022	474.046

De mutatie technische voorzieningen wordt nader toegelicht onder de toelichting op de staat van baten en lasten.

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorie van deelnemers (in aantal en bedrag) als volgt samengesteld:

	31-12-2022		31-12-2021	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Deelnemers	3.676	179.222	3.607	243.452
Gewezen deelnemers	2.697	74.763	2.224	80.245
Pensioentrekkenden (incl. AO-ers)	1.107	206.254	1.003	214.669
Voorziening excassokosten		13.807	-	16.151
Totaal	7.480	474.046	6.834	554.517

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Dit betekent dat alle opgebouwde aanspraken zijn opgenomen in de technische voorzieningen. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

De voorzieningen per status zijn inclusief opslagen en indexatie.

Korte beschrijving van de pensioenregeling en toeslagverlening

De pensioenregeling behelst de uitvoering van de tussen de Minister van Binnenlandse Zaken, sectorwerkgever BES met de bonden overheids personeel overeengekomen pensioenovereenkomst. De pensioenregeling is een middelloonregeling. De hoogten van de pensioenen zijn afhankelijk van de diensttijd en de pensioengrondslag.

Pensioenregeling per 1 januari 2022

- Een maximum pensioengevend salaris van USD 47.500 (2022).
- Een jaarlijks opbouwpercentage van 1,71%
- Een maximum premie van 22% van de salarissom.
- Een pensioenleeftijd van 66, vanaf 2030.
- Er is sprake van een middelloonregeling.
- Het nabestaandenpensioen bedraagt 70% van het ouderdompensioen.
- Het wezenpensioen bedraagt voor pensioengerechtigde kinderen 14% van het ouderdompensioen, waarbij een verdubbeling geldt voor volle wezen.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

- Het invaliditeitspensioen bedraagt het ouderdompensioen dat de betrokken deelnemer zou hebben opgebouwd indien deze tot de AOV-gerechtigde leeftijd zijn of haar betrekking had kunnen vervullen indien deze niet was ontslagen wegens arbeidsongeschiktheid.

Het pensioenfonds kent een voorwaardelijke toeslagregeling. Uitgangspunt hierbij is dat de pensioenaanspraken en pensioenrechten in principe jaarlijks per 1 januari worden aangepast aan de prijsontwikkeling. Onder prijsontwikkeling wordt verstaan het gemiddelde van de prijsontwikkelingen van Saba, Sint-Eustatius en Bonaire gewogen naar het aantal inwoners per eiland. Hierbij geldt de prijsontwikkeling ultimo november volgens de publicatie van het CBS.

Een belangrijk element in de pensioenovereenkomst is dat het opbouwpercentage wordt aangepast indien de kostendeckende premie voor enig jaar (op basis van de rekenrente ultimo voorgaand boekjaar) hoger is dan de feitelijke premie van 22% van de salarissom. Voor 2022 heeft deze bepaling geleid tot het toekennen van het maximum opbouwpercentage van 1,71%.

6. Langlopende schulden

De langlopende schulden betreffen een deposit van de operator van een in 2022 aangekochte investering van USD 19.188 (x USD 1,00) en een maintenance reserve van dezelfde operator ter hoogte van USD 7.500 (x USD 1,00) die verplicht aangehouden moet worden. Deze maintenance reserve wordt maandelijks aangevuld met een bedrag van USD 1.250 (x USD 1,00).

7. Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva	31-12-2022	31-12-2021
Crediteuren	115	291
Uitkeringen	499	393
Afdracht loonheffing en premies	821	681
Afdracht belastingen	116	171
Herverzekeringsmaatschappij ⁵	311	775
Te betalen kosten	636	664
Te verrekenen pensioenpremies	305	755
Vooruitbetaling werkgevers	29	120
Overige schulden	45	2
Totaal	2.877	3.852

De post uitkeringen bevat een reservering voor uitkeringen aan pensioengerechtigden die zich niet hebben gemeld voor een uitkering dan wel onvindbaar zijn. Het bestuur van het pensioenfonds heeft besloten om voor deze groep uitkeringsgerechtigden een reservering van 5 uitkeringsjaren aan te houden totdat de uitkeringsgerechtigde zich meldt dan wel de leeftijd van 80 jaar heeft bereikt. Vanaf dat moment zal de reservering vrijvallen.

De post te betalen kosten betreft reserveringen voor nog te ontvangen facturen met betrekking tot het boekjaar 2022.

⁵. In 2022 heeft er een eindafrekening plaatsgevonden met de herverzekeraar, Guardian Group, over de periode oktober 2018 tot en met december 2021. Naar aanleiding van deze eindafrekening heeft er een correctie plaatsgevonden op te betalen premies en te ontvangen schadeuitkeringen, deze zijn verwerkt in de winst-en-verliesrekening over 2022. Het huidige reserveringsbedrag betreft een schatting van de te betalen verzekeringspremie voor het boekjaar 2022. De te verwachten claims op basis van deze herverzekering over het boekjaar 2022 zijn separaat opgenomen onder de vorderingen voor een bedrag ter grootte van USD 32.542 (X USD 1,00).

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

De post te verrekenen pensioenpremies bestaat hoofdzakelijk uit een tweetal posten van premie welke is ingehouden die nog verrekend dient te worden met toekomstige inhoudingen en uitkeringen.

De post vooruitbetalingen werkgevers heeft betrekking op te veel betaalde pensioenpremies door werkgevers welke in 2023 met de betreffende werkgevers zullen worden verrekend.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de nominale pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de actuariële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de werkgevers en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

	31-12-2022	31-12-2021
De solvabiliteit op FTK grondslagen is als volgt:		
Technische voorziening (FTK-waardering)	474.046	554.517
Buffers:		
S1 Renterisico	28.455	19.216
S2 Risico zakelijke waarden	42.316	56.207
S3 Valutarisico	20.382	26.885
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	18.688	37.026
S6 Verzekeringstechnisch risico	14.395	17.369
S10 Actief beheer	-	-
Diversificatie effect	-53.041	-74.226
Totaal S (vereiste buffers)	71.195	82.477
Vereist pensioenvermogen (art. 13c Pensioenwet BES)	545.241	636.994
Aanwezig pensioenvermogen	517.027	642.190
Overschot/(Tekort)	-28.214	5.196

Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds de standaardmethode volgens het oude model (vóór 2015) toe. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de asset mix in de

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

evenwichtssituatie. De toename van het renterisico wordt veroorzaakt door het feit dat de rente in 2022 is gestegen.

In 2022 is het vereist eigen vermogen hoger indien deze wordt bepaald op basis van de strategische beleggingsmix. Bovenstaand worden daarom de buffers opgenomen op basis van de strategische beleggingsmix.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- toeslagenbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachte ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies, portefeuilleconstructiestudies en continuïteitsanalyses. Een ALM-studie en portefeuilleconstructiestudies zijn een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's. De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings-)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid mag vanaf 2020 gebruik gemaakt worden van rentederivaten.

Marktrisico's (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het matching-/renterisico (S1), prijs(koers)risico (S2 en S4) en het valutarisico (S3). Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, obligaties, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De strategie van het pensioenfonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen en risicohouding. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de overige risico's die het pensioenfonds loopt nader toegelicht.

S1 Matching-/renterisico

Het matching-/renterisico is het risico dat activa en passiva (inclusief off-balanceposten) dan wel inkomsten en uitgaven, op langere termijn niet volledig gematcht zijn. De verplichtingen van het pensioenfonds worden ultimo 2021 gewaardeerd tegen een (maandelijks vastgestelde) rekenrente (voortschrijdend gemiddelde) van 1,72% (ultimo 2020: 1,08%). De waarde van de verplichtingen is binnen het boekjaar niet onderhevig aan rentebewegingen. Het renterisico van de beleggingen werd in 2022 voor 50% afgedekt.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd op basis van het 'look through'-principe is als volgt:

	31-12-2022		31-12-2021	
		%		%
Resterende looptijd < 1 jaar	20.666	6,7	26.831	7,4
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	72.280	23,3	56.170	15,5
Resterende looptijd > 5 jaar	216.849	70,0	278.999	77,1
Totaal	309.795	100,0	362.000	100,0

S2 en S4 Prijsrisico

Het prijsrisico is het risico van wijzigingen in de waarde van de beleggingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt in bepaalde mate bewust gelopen en kan worden gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling hierop kan het prijsrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Het pensioenfonds kan sinds 2020 gebruik maken van rentederivaten.

Specificatie vastgoed beleggingen naar aard

	31-12-2022		31-12-2021	
		%		%
Commercieel en residentieel	4.450	57,0	1.849	42,6
Kantoren	1.876	24,0	1.590	36,6
Horeca	1.476	19,0	901	20,8
Totaal	7.802	100,0	4.340	100,0

Specificatie aandelen naar sector

	31-12-2022		31-12-2021	
		%		%
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	29.959	17,1	36.933	15,0
Nijverheid en industrie	32.496	18,5	38.521	15,6
Handel	33.681	19,2	50.494	20,4
Overige dienstverlening	70.332	40,1	109.321	44,3
Overige	8.872	5,1	11.694	4,7
Totaal	175.340	100,0	246.963	100,0

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

Specificatie aandelen naar regio

	31-12-2022		31-12-2021	
		%		%
Europa	41.282	23,5	53.119	21,5
Noord-Amerika	89.186	50,9	142.349	57,6
Oceanië	19.255	11,0	30.422	12,3
Emerging markets	23.273	13,3	19.194	7,8
Overig	2.344	1,3	1.879	0,8
Totaal	175.340	100,0	246.963	100,0

S3 Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat wisselkoersschommelingen de waarde van een belegging beïnvloeden. De vreemde valutapositie is op basis van het 'look through'-principe als volgt weer te geven.

Beleggingen uitgesplitst naar vreemde valuta	31-12-2022	31-12-2021
AUD	4.064	5.010
CAD	4.658	6.595
CHF	5.948	8.104
DKK	1.737	2.077
EUR	23.087	25.934
GBP	18.329	11.451
HKD	7.679	9.263
JPY	13.773	16.778
NOK	454	508
NZD	98	151
SEK	1.953	3.060
SGD	771	743
Other	39.365	44.735
Totaal niet USD	121.916	134.409
USD	386.533	495.879
Totaal	508.449	630.288

S5 Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds in de internationale portefeuille enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Het pensioenfonds kan vanaf 2020 beleggen in rentederivaten (via central clearing).

Specificatie beleggingsportefeuille naar regio:

	31-12-2022		31-12-2021	
		%		%
Mature markets	448.068	87,9	566.662	89,9
Emerging markets	61.503	12,1	63.838	10,1
Totaal	509.571	100,0	630.500	100,0

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille op basis van het 'look through'-principe kan het volgende overzicht worden gegeven.

	31-12-2022		31-12-2021	
		%		%
AAA	176.220	56,2	172.033	46,9
AA	75.357	24,0	109.968	30,0
A	9.196	2,9	13.643	3,7
BBB	12.813	4,1	17.182	4,7
< BBB	25.250	8,1	34.827	9,5
Geen rating	14.612	4,7	19.042	5,2
Totaal	313.448	100,0	366.695	100,0

S6 Verzekeringstechnisch risico

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn de risico's van langlevens, overlijdens, arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevenrisico

Het langlevenrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van sterftetafels met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. De financiële risico's van overlijden zijn verzekerd bij Guardian Group.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ("schadereserve"). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie bepaald. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Toeslagrisico

Het bestuur beslist jaarlijks of en in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken kunnen worden aangepast. Hierbij wordt als uitgangspunt de prijsontwikkeling genomen. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement en/of aanwezige middelen van het pensioenfonds gefinancierd. Per 1 januari 2021 is geen toeslag toegekend.

S7 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor liquide beleggingen. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het pensioenfonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties en beleggingsfondsen beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies verkocht kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of bij een tegenpartij.

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren, bedrijven of tegenpartijen. Een portefeuille van beleggingen die sterk sector gebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen.

Bij de bepaling van het vereist vermogen past het pensioenfonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico vooralsnog op nihil gesteld.

S9 Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur. Het bestuur heeft de activiteiten uitbesteed aan meerdere uitvoeringsorganisaties, zoals een administrateur, een herverzekeraar en een vermogensbeheerder:

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

- De pensioenuitvoering was tot 31 december 2018 uitbesteed aan Stichting Administratie Groep Holland (AGH). Tot 1 januari 2016 was de pensioenuitvoering uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. Sinds 2019 voert PCN zelf de administratie uit.
- De financiële risico's van overlijden zijn vanaf 14 oktober 2018 ondergebracht bij Guardian Group.
- Het pensioenfonds heeft Fiduciair Beheer van de internationale portefeuille en het vermogensbeheer uitbesteed aan BlackRock. Het pensioenfonds heeft Fiduciair Beheer van de lokale portefeuille uitbesteed aan The Curaçao Financial Group.
- Caceis Investor Services is de custodian van het pensioenfonds. Caceis Investor Services verzorgt in dit kader de reguliere bewaarneming van effecten/beleggingsfondsen, als ook de uitvoering van effectentransacties. De performancemeting wordt door de Fiduciair managers gedaan.
- Het fonds heeft de bestuursondersteuning uitbesteed aan Montae Bestuurscentrum B.V. (Montae).

Met deze partijen zijn overeenkomsten en/of service level agreements (SLA) gesloten. Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerder en pensioenuitvoerder door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402- rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het fonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het pensioenfonds, de aangesloten werkgevers en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders, leden van de Raad van Toezicht en leden van het Advies- en Verantwoordingsorgaan

De bestuurders, leden van de Raad van Toezicht en leden van het Advies- en Verantwoordingsorgaan ontvangen een beloning van het pensioenfonds. De vaste maandelijkse vergoedingen worden in de tabel weergegeven.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

Bedragen x USD 1,00	2022	2021
Bestuursvoorzitter	3.741	3.597
Bestuursleden	1.870	1.798
Bestuursleden met een bijzondere portefeuille	2.806	2.698
Raadsvoorzitter	910	875
Raadsleden	774	744
Voorzitter AVO	239	230
AVO leden	239	230

Er zijn geen leningen verstrekt aan en er zijn geen vorderingen op (voormalige) bestuurders, leden van de Raad van Toezicht en leden van het Advies- en Verantwoordingsorgaan. Genoemde bedragen zijn hier in USD opgenomen.

Overige transacties met verbonden partijen

Betreffende het uitvoeringsreglement tussen pensioenfondsen en werkgevers met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling is het volgende relevant:

- Elke werkgever is een pensioenbijdrage aan het pensioenfonds verschuldigd voor iedere in zijn dienst zijnde werknemer. De pensioenpremie wordt vanaf 1 januari 2011 geheven over de pensioengrondslag, waarbij de pensioengrondslag gelijk is aan het ambtelijk inkomen verminderd met de franchise. De premie is een percentage van de pensioengrondslag tot een maximum van 22% van het ambtelijk inkomen. De premie wordt jaarlijks vastgesteld.
- De werkgever is de premie die vastgesteld wordt voor zijn werknemers verschuldigd aan het pensioenfonds. De werknemer is een eigen bijdrage verschuldigd die door de werkgever ingehouden wordt op zijn salaris. Indien de werkgever de pensioenbijdragen niet of niet volledig betaalt, zal het pensioenfonds de betrokken werkgever uiterlijk een maand na het verstrijken van de betalingstermijn een eerste aanmaning sturen. Indien daarop binnen een maand niet of niet volledig is betaald, zal het pensioenfonds de werknemers hierover informeren. Gelijktijdig zal het pensioenfonds de premie, wettelijke of reglementaire boeten en aanmaningskosten invorderen per dwangbevel.
- Indien 3 maanden daarna nog steeds niet of niet volledig is betaald, zal het pensioenfonds de opbouw van pensioenaanspraken van de betrokken werknemers beëindigen, onderscheidenlijk beperken en de pensioenaanspraken op risicobasis geheel of gedeeltelijk doen vervallen.
- Indien de maximale pensioenpremie niet toereikend blijkt te zijn, worden de toekomstige pensioenaanspraken door het bestuur van het pensioenfonds (eventueel tijdelijk) naar beneden bijgesteld. Een wijziging van de pensioenaanspraken gaat in op de eerste dag van het kalenderjaar volgend op het kalenderjaar waarbinnen het besluit tot het naar beneden bijstellen van de pensioenrechten is genomen.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

Claims uit het verleden

Het komt voor dat werknemers zich melden met een mogelijk recht op pensioen over de jaren voor 10 oktober 2010, terwijl zij niet zijn opgenomen in het deelnemersbestand bij APNA. Als indirecte rechtsopvolger is PCN gehouden aan een correcte uitvoering van de pensioenregeling, ook als het betrekking heeft op de periode voor 10 oktober 2010 terwijl PCN geen inzicht heeft noch kan hebben in de eventuele omvang hiervan. Met het verstrijken van de tijd neemt naar verwachting de omvang af. In 2019 zijn enkele verzoeken tot herberekening van het pensioen met betrekking tot de periode voor 10 oktober 2010 door PCN ontvangen. Deze verzoeken zijn in verband met het ontbreken van de benodigde informatie nog niet afgehandeld. De impact op de financiële positie is nog niet bekend maar ingeschat wordt dat de impact beperkt is doordat de correcties veelal een financieel en een actuair effect tot gevolg hebben.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

8. Pensioenpremiebijdragen van werkgevers en werknemers

Elke werkgever is een pensioenbijdrage aan het pensioenfonds verschuldigd voor iedere in zijn dienst zijnde werknemer. De pensioenpremie wordt geheven over de pensioengrondslag, waarbij de pensioengrondslag gelijk is aan het ambtelijk inkomen verminderd met de franchise. De premie is een percentage van de pensioengrondslag tot een maximum van 22% van de salarissom. De premie wordt jaarlijks vastgesteld.

De premie voor 2022 is door het bestuur vastgesteld op 38,4% van de pensioengrondslag, waarbij 1/3e van de premie (12,8%) door de werkgever wordt ingehouden op het salaris van de deelnemer, en 2/3e (25,6%) ten laste van de werkgever komt.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord. De feitelijk ontvangen premie dient ten minste gelijk te zijn aan de kostendeekkende premie. De feitelijke en de kostendeekkende premie zijn als volgt:

	2022	2021
Actuarieel benodigde koopsom	19.661	19.496
Opslag voor uitvoeringskosten	2.593	2.580
Solvabiliteitsopslag	2.929	2.768
Kostendeekkende premie	25.183	24.844
Premie m.b.t. het boekjaar	27.293	25.255
Premies voorgaande boekjaren	-1.066	335
Totale feitelijke premie	26.227	25.590

9. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

De beleggingsresultaten worden gesplitst voor de directe en de indirecte beleggingsopbrengsten. De kosten voor vermogensbeheer worden hieraan onttrokken.

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de custodian en vermogensbeheerder(s) direct bij het fonds in rekening zijn gebracht. De kosten bestaan uit beheervergoedingen (exclusief vergoeding voor fiduciar management en inclusief de indirecte kosten die binnen de beleggingsfondsen worden ingehouden) en overige vermogensbeheerkosten (o.a. bewaarloon en vergoeding voor fiduciar management).

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en worden in de tabel niet zichtbaar gemaakt en zijn verwerkt in de directe en indirecte beleggingsopbrengsten.

Het beleggingsresultaat in deze opstelling wijkt af van het beleggingsresultaat in de staat van baten en lasten. Het verschil wordt veroorzaakt doordat de kosten voor vermogensbeheer in de staat van baten en lasten gebaseerd zijn op de betalingen in het boekjaar met betrekking tot vermogensbeheer en de kosten in deze opstelling gebaseerd zijn op de kosten die betrekking hebben op boekjaar.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

2022	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Aandelen	-	-43.029	-47	-43.078
Vastrentende waarden	382	-88.275	-193	-88.086
Toerekening kosten bestuursbureau en bestuurskosten	-	-	-399	-399
Overige beleggingen	61	-	-909	-851
Totaal	443	-131.304	-1.548	-132.414

2021	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Aandelen	-	37.350	-57	37.293
Vastrentende waarden	95	-15.632	-201	-15.738
Toerekening kosten bestuursbureau en bestuurskosten	-	-	-399	-399
Overige beleggingen	-8	-	-868	-876
Totaal	87	21.718	-1.525	20.280

De kosten van vermogensbeheer zijn rechtstreeks ontleend uit de financiële administratie USD 1.548 (x USD 1.000). De directe beheerkosten conform het bestuursverslag zijn 1.3340(x USD 1.000), het verschil wordt veroorzaakt door een andere financiële rubricering in de financiële administratie.

10. Overige baten

	2022	2021
Overige baten	677	96
Totaal	677	96

De overige baten betreft in 2022 USD 144.285 (x USD 1,00) correcties voorgaande jaren, Vrijval WW premie USD 520.361 (x USD 1,00) en USD 12.000 (x USD 1,00) inzake berekening pensioenvoorziening voor derden. De vrijval van de WW premie is als gevolg van het feit dat deze voorziening voor nabestaanden pensioen reeds is opgenomen in de Technische voorziening.

De overige baten betreft in 2021 USD 5.667 (x USD 1,00) vrijval vooruit geïncasseerde BB premie en USD 91.056 (x USD 1,00) inzake vrijval onvindbare uitkeringsgerechtigden.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

11. Pensioenuitkeringen

	2022	2021
Ouderdompensioen	11.180	10.029
Partnerpensioen	1.548	1.471
Wezenpensioen	58	57
Arbeidsongeschiktheid	1.163	975
Afkopen	559	408
Overige	61	87
Totaal	14.569	13.027

De overige uitkeringen betreffen uitkeringen die op basis van afspraken uit de periode voor 10-10-2010 op basis van een vaste koers worden uitbetaald en correcties die gemaakt zijn in de financiële administratie.

12. Uitvoeringskosten pensioenregeling

Uitvoeringskosten	2022	2021
Administratiekosten	1.167	1.315
Adviseurs- en controlekosten	789	807
Bestuurskosten	133	134
Afschrijvingskosten	513	511
Totaal	2.602	2.767

De kosten die gemaakt zijn voor het opzetten van het administratiekantoor en de implementatie van systemen worden in 5 jaar afgeschreven.

Onder de administratiekosten zijn de personeelskosten voor het eigen personeel van PCN opgenomen voor een bedrag ter grootte van USD 558 (x USD 1.000) (2021: USD 544 (x USD 1.000)) en over 2022 waren er 8,6 FTE (2021: 8,6 FTE) indienst.

Honoraria onafhankelijke accountant

Ernst & Young Dutch Caribbean, Curaçao is de onafhankelijke account van het fonds. In het boekjaar en voorgaand jaar zijn de volgende accountantshonoraria ten laste van het resultaat gebracht:

	2022	2021
Controle van de jaarrekening	59	58
Andere controlewerkzaamheden	32	22
Totaal	91	80

Deze werkzaamheden met betrekking tot boekjaar 2022 als 2021 zijn uitgevoerd door Ernst & Young Dutch Caribbean. In bovenstaande opstelling is de methode gehanteerd waarbij wordt opgegeven de in het boekjaar ten laste gebrachte totale honoraria voor onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten en de totale honoraria voor andere controleopdrachten, uitgevoerd door de onafhankelijke accountant.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Personeelsleden

De personeelskosten (lonen en pensioen) bedragen USD 484 (x USD 1.000) (2021: USD 477 (x USD 1.000)). De werknemers bouwen pensioen op bij PCN.

Bezoldiging bestuurders

De transacties met bestuurders, leden van de Raad van Toezicht en leden van het Advies- en Verantwoordingsorgaan hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met vergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten. Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

13. Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

	2022	2021
Pensioenopbouw	19.024	18.987
Toeslagen	-	21.327
Rentetoevoeging	9.714	6.557
Ottrekking voor pensioenuitkeringen	-14.572	-12.956
Ottrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-437	-389
Wijziging marktrente	-98.729	-71.378
Wijziging actuariële grondslagen en methoden	2.966	60
Wijziging uit hoofde van waardeoverdrachten	-	0
Overige mutaties	1.563	109
Conversie	-	-48
Totaal	-80.471	-37.731

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdompensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagen/Korting

Het bestuur beslist jaarlijks of en in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken kunnen worden aangepast. Hierbij wordt als uitgangspunt de prijsontwikkeling genomen. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement en/of aanwezige middelen van het pensioenfonds gefinancierd. Het bestuur heeft besloten om conform het toeslagbeleid geen toeslag toe te kennen per 1 januari 2023 (1 januari 2022: 4%).

Rentetoevoeging

De interesttoevoeging is gelijk aan de toevoeging aan de voorziening met de rekenrente. De rekenrente is gelijk aan het 12-maands voortschrijdende gemiddelde van de interne rentevoet. De interesttoevoeging in 2022 is gebaseerd op de rekenrente ultimo 2021, zijnde 1,72%.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige uitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging marktrente

De rekenrente is gebaseerd op het 12-maands voortschrijdend rekenkundig gemiddelde van de interne rente. Om maandelijks de interne rente te berekenen is de voorziening pensioenverplichtingen bepaald op basis van de verwachte PCN-specifieke kasstromen en de USD-swapcurve. Daarbij is een vaste rekenrente (interne rente) bepaald.

Het gemiddelde van de interne renten van de laatste 12 maanden is per 31 december 2022 gelijk aan 2,78%. De overgang op deze rekenrente van 1,72% naar 2,78% per 31 december 2022 heeft geleid tot een daling van de voorziening pensioenverplichting per 31 december 2022.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

Overige mutaties

	2022	2021
Resultaat op sterfte	448	-993
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	624	1.004
Resultaat op mutaties	225-	-1.407
Overig mutaties technische voorzieningen	716	1.505
Totaal overige mutaties op voorzieningen	1.563	109

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

14. Saldo overdrachten van rechten risico pensioenfonds

In 2022 hebben geen waardeoverdrachten plaats gevonden, net als in 2021.

15. Herverzekeringen

	2022	2021
Premies voor overlijdensrisico	223	507
Uitkeringen van herverzekerd nabestaandepensioen	72	403
Totaal	151	104

Het overlijdensrisico is herverzekerd bij Guardian Group. De premie voor 2022 betreft een schatting van de premie over 2022, aangezien nog geen voorschotpremie is ontvangen. In 2022 heeft er een correctie op de premie en de uitkeringen van de herverzekering over de periode oktober 2018 tot en met december 2021 plaatsgevonden daar in 2022 over eerder genoemde periode een definitieve afrekening heeft plaatsgevonden.

16. Overige lasten

	2022	2021
Overige lasten	55	190
Totaal	55	190

De overige lasten in 2022 betreffen de mutatie op de inhoudingen/af te dragen premies BB en de toevoeging op de reservering inzake onvindbare pensioengerechtigden. De overige lasten betreffen in 2021 correcties uit voorgaand boekjaar.

17. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die betrekking hebben op de jaarrekening.

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige balans per 31 december 2022

Na bestemming van het saldo van baten en lasten.
(In USD 1.000)

Activa		2022	2021
Beleggingen voor risico pensioenfonds		492.793	617.820
Deelneming PMCN		15.626	12.468
Vorderingen en overlopende activa		6.424	7.473
Rekening-courant groepsmaatschappij	18	-	6
Overige activa		7.541	8.196
Totaal		522.384	645.963

Passiva		2022	2021
Stichtingskapitaal en reserves	19	45.502	87.635
Technische voorzieningen		474.046	554.517
Overige schulden en overlopende passiva		2.836	3.811
Totaal		522.384	645.963

TOELICHTEN OP DE GRONDSLAGEN ENKELVOUDIGE JAARREKENING

Enkelvoudige staat van Baten en Lasten over 2022

(In USD 1.000)

Baten		2022	2021
Pensioenpremiebijdragen van werkgevers en werknemers		26.227	25.590
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	20	-132.206	20.489
Resultaat deelneming PMCN		158	518
Overige baten		677	96
Totaal Baten		-105.144	46.693

Lasten		2022	2021
Pensioenuitkeringen		14.569	13.027
Uitvoeringskosten pensioenregeling		2.685	2.844
Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds:		-80.471	-37.731
<i>Pensioenopbouw</i>		19.024	18.987
<i>Toeslagen</i>		0	21.327
<i>Rentetoevoeging</i>		9.714	6.557
<i>Onttrekking voor pensioenuitkeringen</i>		-14.572	-12.956
<i>Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten</i>		-437	-389
<i>Wijziging marktrente</i>		-98.729	-71.378
<i>Wijziging actuariële grondslagen en methoden</i>		2.966	60
<i>Wijziging uit hoofde van waardeoverdrachten</i>		0	0
<i>Overige mutaties</i>		1.563	109
<i>Conversie</i>		0	-48
Saldo overdrachten van rechten risico pensioenfonds		-	-
Herverzekeringen		151	104
Overige lasten		55	190
Totaal lasten		-63.011	-21.566

		2022	2021
Saldo van baten en lasten	21	-42.133	68.259

Bestemming van het saldo van baten en lasten		2022	2021
Mutatie algemene reserve		-44.243	67.848
Mutatie bestemmingsreserve		2.110	411
Totaal		-42.133	68.259

TOELICHTEN OP DE GRONDSLAGEN ENKELVOUDIGE JAARREKENING

Toelichting op de grondslagen enkelvoudige jaarrekening

Voor een toelichting op de grondslagen van de enkelvoudige jaarrekening verwijzen wij naar de grondslagen van de geconsolideerde jaarrekening. Aanvullend hierop gelden de onderstaande grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening.

Deelneming

De deelneming in PMCN wordt gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde.

Het resultaat van PMCN is opgenomen onder het beleggingsresultaat.

Uitgegeven leningen PMCN

De beleggingen van het pensioenfonds worden gewaardeerd tegen de marktwaarde per balansdatum. Dit is ook van toepassing op de uitgegeven lening aan PMCN. De marktwaarde van de leningen wordt maandelijks vastgesteld op basis van de risicovrije rente plus een risico opslag.

Eigen vermogen

Bestemmingsreserve premiedepot

In mei 2021 is een nieuwe pensioenovereenkomst afgesloten m.b.t. de pensioenregeling uitgevoerd door PCN. In deze pensioenovereenkomst is afgesproken dat er een vaste maximale pensioenpremie geldt tot en met 31 december 2023. Indien de kostendekkende premie in enig jaar lager is dan de maximale pensioenpremie, zal het overschot worden toegevoegd aan een buffer. Deze buffer wordt gecreëerd voor de situatie dat gedurende de periode tussen 1 januari 2021 en 31 december 2023 een situatie ontstaat dat de maximale pensioenpremie onvoldoende is om de volledige pensioenopbouw te financieren. Deze buffer is de bestemmingsreserve premiedepot.

TOELICHTEN OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

Toelichting op enkelvoudige balans

In de toelichting op de enkelvoudige balans worden de afwijkingen verklaard ten opzichte van de geconsolideerde balans indien dit voor het beeld van de jaarrekening noodzakelijk is.

18. Rekening-courant groepsmaatschappij

In 2021 hebben er diverse kleine transacties plaatsgevonden tussen PMCN en PCN voor kosten die door PCN waren betaald voor PMCN. Het saldo per 31 december 2021 is in het eerste kwartaal van 2022 voldaan door PMCN.

19. Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht stichtingskapitaal en algemene reserve

Mutatieoverzicht stichtingskapitaal en algemene reserve	2022	2021
Stand per 1 januari	87.224	19.376 ⁶
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-44.243	67.848
Stand per 31 december	42.981	87.224

Mutatieoverzicht bestemmingsreserve

	2022	2021
Stand per 1 januari	411	-
Uit bestemming saldo van baten en lasten	2.110	411
Stand per 31 december	2.521	411

Totaal stichtingskapitaal en reserves	2022	2021
Totaal	45.502	87.635

⁶ Als gevolg van afronding is de stand per 1 januari 2021 aangepast ten opzichte van 31 december 2020.

Toelichting op enkelvoudige staat van baten en lasten

In de toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten worden de belangrijkste verschillen verklaard ten opzichte van de geconsolideerde staat van baten en lasten indien dit voor het beeld van de jaarrekening noodzakelijk is.

20. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Het beleggingsresultaat voor risico pensioenfonds is exclusief het resultaat op PMCN.

21. Saldo van baten en lasten

Het resultaat van de geconsolideerde en de enkelvoudige staat van baten en lasten corresponderen niet met elkaar als gevolg van een correctie van het resultaat van de deelneming in 2021 welke niet was verwerkt in de jaarrekening 2021, het belang betreft USD 61.234 (x USD 1,00).

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van PCN heeft de jaarrekening 2022 vastgesteld op 26 juni 2023.

Curaçao, 26 juni 2023

Pensioenfonds Caribisch Nederland
Het bestuur

H.W.T. Linkels
Voorzitter

G. Cijntje
Secretaris

G.H. Bergsma
Plaatsvervangend voorzitter

R.J. Hooker
Plaatsvervangend secretaris